

Η ΙΔΡΥΣΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΑΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (1909-1912)

Η συνταγματική μεταρρύθμιση του 1908 στην Οθωμανική αυτοκρατορία, τουλάχιστον για τον πρώτο χρόνο, δημιούργησε νέες συνθήκες, όταν πνεύμα αισιοδοξίας και δημιουργίας άρχισε να πνέει για τον υπόδουλο Ελληνισμό. Φυσικό ήταν η εθνική εργασία για την τελική επικράτηση του Ελληνισμού στη Μακεδονία να προσανατολιστεί σε νέες κατευθύνσεις. Η Ελληνική Άμυνα για την υποστήριξη του ομογενούς στοιχείου και την ανάπτυξή του έθετε σε χρήση εκτός από την ένοπλη δράση, που μετά το σύνταγμα και τον αφοπλισμό είχε εξάλλου υποχωρήσει, και την ενίσχυση του σχολείου και της εκκλησίας και οποιοδήποτε άλλο ειρηνικό μέσο. Οι νέες συνθήκες έδωσαν την ευκαιρία για την επικράτηση του Ελληνισμού και μέσω της οικονομικής προόδου του ελληνικού στοιχείου.

Η εκπαιδευτική και πνευματική υπεροχή του Ελληνισμού, στην οποία προσανατολίστηκε η ελληνική πολιτική για τη διεκδικούμενη χώρα, τελικά απέδειξαν ότι δεν ήταν τα πρακτικότερα και ασφαλέστερα μέσα για την κατάκτησή της, χωρίς την παράλληλη εμπορική, βιομηχανική, γεωργική και εν τέλει οικονομική ανάπτυξη που θα προηγούνταν της διά στρατιωτικών μέσων κατάκτησης. Εξάλλου, προς την ίδια κατεύθυνση άρχισαν να προσανατολίζονται και οι Βούλγαροι για τους εκτός των συνόρων τους ομοεθνείς τους, με την αποστολή στη Γαλλία ειδικών για την τέλεια εκμάθηση της πτηνοτροφίας και της ορνιθοτροφίας¹. Είχε βέβαια προηγηθεί και η ίδρυση οθωμανικών γεωργικών σχολών, όπως αυτή της Θεσσαλονίκης, που εγκαινιάστηκε το Νοέμβριο του 1888² καθώς και άλλων σε διάφορες πόλεις της Οθωμανικής αυτοκρατορίας κυρίως μετά την επανάσταση των Νεοτούρκων.

Σ' αυτές τις σκέψεις άρχισε να προσανατολίζεται η ελληνική διπλωματία μετά το 1908. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του Υπουργείου Εξωτερικών για την προώθηση και ανάπτυξη της γεωργίας φαίνεται με την έκδοση ειδικού Δελτίου με μελέτες και εκθέσεις επί πλουτοπαραγωγικών και γεωργικών θεμάτων³. Τα καλλιεργητικά μέσα που χρησιμοποιούσαν διατηρούνταν σε αρχέ-

1. Μελλομένη Αύγερινου, *Μακεδονικά άπομνημονεύματα από τὸ 1898-1912*, Ἀθήνα 1914, σ. 180.

2. Ἐφημ. «Νεολόγος» Κωνσταντινουπόλεως, Παρασκευή 18.11.1888, σ. 3.

3. *Δελτίον τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Β. Ὑπουργείου*, μέρος Β', Μελέται καὶ Ἐκθέσεις ἐπὶ πλουτοπαραγωγικῶν, γεωργικῶν, ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν, ναυτιλιακῶν, στατιστικῶν κλπ. θεμάτων (Γενικὴ διεύθυνσις συμβατικῶν καὶ προξενικῶν ὑποθέσεων), Ἀθήνα 1911.

γονη κατάσταση, η καταπίεση των γεωργών από τα όργανα της οθωμανικής εξουσίας, η φορολογία της δεκάτης, η έλλειψη κτηματικής ασφάλειας (η οποία κατά τα τελευταία χρόνια έπαιρνε τρομακτικές διαστάσεις με την εγκατάσταση μουσουλμάνων μεταναστών από τη Βουλγαρία και τη Βοσνία και τη συνοίκησή τους με το χριστιανικό στοιχείο, οι οποίοι κατελάμβαναν μάλιστα αυθαίρετα τη γη και τις βοσκές), καθώς και η έλλειψη επαρκούς συγκοινωνίας συντελούσαν ώστε ο αγροτικός πληθυσμός να μην ευημερεί και η γεωργία να μην αναπτύσσεται σε μια καθόλα εύφορη περιοχή.

Ο Έλληνας πρόξενος των Σερρών Αντώνιος Σακτούρης αντιλαμβανόμενος τη νέα κατάσταση και τις νέες απαιτήσεις αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί προσανατολίζοντας και τους στόχους του προξενείου στα νέα δεδομένα. Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες προγραμματίστηκε, στα τέλη του 1908, η ίδρυση στο χώρο της προξενικής περιφέρειας Σερρών δύο τεχνικών σχολών γεωργικής κατεύθυνσης, μιας πλήρους γεωργικής σχολής στην Κορμίστα (Κρομμύστα) του Παγγαίου όρους και ενός αγροκτηπίου στη Βαϊράκλή Τζουμαγιά (Νέα Ηράκλεια). Η πρώτη, ως ανώτερη γεωργική σχολή όχι μόνο για την περιφέρεια Σερρών αλλά και για ολόκληρη τη Μακεδονία, ενώ το δεύτερο για την κάλυψη ειδικών και μερικών αναγκών της πεδιάδας των Σερρών⁴.

Η Γεωργική Σχολή Κορμυύστης εγκαταστάθηκε σε κτήμα-μετόχι της Μονής Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου, έκτασης 1.500 περίπου στρεμμάτων, ευφορότατης γης κατάλληλης για την καλλιέργεια σιτηρών, καπνού, βιομηχανικών φυτών και οσπρίων⁵, αντί ελαχίστου ετησίου ενοικίου εξήντα οθωμανικών λιρών. Το μετόχι προσέφερε με μεγάλη προθυμία η μονή της Εικοσιφοίνισσας ύστερα από προτροπή του μητροπολίτη Δράμας και Ζιχνών Χρυσόστομου Καλαφάτη⁶, μετέπειτα Σμύρνης. Ο μητροπολίτης σε επιστολή του, που προτασσόταν του Προγράμματος και Κανονισμού της Σχολής, απευθυνόμενος προς τους ορθοδόξους όχι μόνον της επαρχίας του αλλά και ολόκληρης της Μακεδονίας, εξηγούσε για τα οφέλη που θα προέκυπταν από τη λειτουργία της⁷. Η φοίτηση αρχικά προβλέφθηκε διετής, με προοπτική να γίνει τριετής ή τεταρτοετής εφόσον αυξάνονταν τα έσοδα της σχολής.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η μονή της Εικοσιφοίνισσας μόλις τα προηγούμενα από την ίδρυση της Σχολής χρόνια είχε μπορέσει ν' ανακουφιστεί από δυσβάσταχτα χρέη που την είχαν μάλιστα απειλήσει με πτώχευση στις αρχές

4. *Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών*, Προξενείο Σερρών προς Υπ. Εξωτερικών, 56/25.1.1909 (στο εξής: Α.Υ.Ε.).

5. «Γεωργική Σχολή Παγγαίου», *Εκκλ. Ἀλήθεια Κωνσταντινουπόλεως* 33 (1909) 204.

6. Ἄντ. Σακτούρης, *Ἀναμνήσεις ἐκ τοῦ διπλωματικοῦ μου σταδίου*, Κάιρο 1951, σ. 67.

7. Χρυσόστομος μητροπολίτης Δράμας, «Εἰσαγωγή εἰς τὸ Πρόγραμμα καὶ Κανονισμόν τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δράμας Γεωργικῆς Σχολῆς Εἰκοσιφοίνισσης (ἐπιστολὴ πρὸς τὰ πνευματικὰ τέκνα τῆς ἐπαρχίας Δράμας)», *Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος Ἀλεξανδρείας* 4 (1909) 83-85.

του αιώνα εξαιτίας της κακής διαχείρισης δύο ηγουμένων της Μονής. Το χρέος είχε ανέλθει στις 3.000 οθωμανικές λίρες και το μετόχι της Κορμίστας απειλήθηκε με υποθήκευση, όταν το μοναστήρι αναγκάστηκε να καταφύγει σε δανεισμό για την αντιμετώπιση του χρέους⁸. Η προσφορά αυτή της Εικοσιφοίνισσας, σε δύσκολη μάλιστα περίοδο γι' αυτήν, δείχνει το συνεχές ενδιαφέρον της για την παιδεία του ελληνισμού της περιοχής. Ωστόσο η άποψη ότι η Γεωργική Σχολή ιδρύθηκε από τους μοναχούς της Εικοσιφοίνισσας καθώς επίσης και ότι λειτουργούσε επί δεκαετίες δεν μπορεί να τεκμηριωθεί⁹.

Εντός του κτήματος υπήρχαν ευρύχωρα και μεγαλόπρεπα¹⁰ κτίρια που ικανοποιούσαν όλες τις ανάγκες της Σχολής σε εγκαταστάσεις και τα οποία ανακαινίστηκαν. Το μοναστήρι διέθεσε στην υπό ίδρυση Σχολή και τα απαιτούμενα ζώα, άλογα, αγελάδες, αιγοπρόβατα, για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών και για την πρακτική εξάσκηση των σπουδαστών. Το κτήμα επίσης διέθετε τεχνητά και φυσικά λιβάδια και κήπους, ώστε να παρέχεται κάθε ευκολία στην εξάσκηση των μαθητών στη μελισσοκομία, ορνιθοτροφία, κτηνοτροφία και τα παραπλήσια¹¹. Γύρω από το μοναστήρι υπήρχαν οι απαραίτητες δασικές εκτάσεις για την εξάσκηση των σπουδαστών στη δασοκομία, καθώς επίσης ποταμός και λίμνη με νησίδα, σε κοντινή απόσταση, για την διδασκαλία της ιχθυοτροφίας¹².

Με την ίδρυση της Γεωργικής σχολής και αντιλαμβανόμενος τα προβλήματα που θα προέκυπταν από το κόστος λειτουργίας της ο μητροπολίτης Χρυσόστομος απευθύνθηκε με επιστολές του στις μεγάλες μονές του Αγίου Όρους ζητώντας τη συνδρομή και τη στήριξή τους για τη λειτουργία της Σχολής. Έτσι στις 30 Ιανουαρίου του 1909 στέλνει επιστολές στις μονές Μεγίστης Λαύρας, Βατοπεδίου, Ιβήρων, Διονυσίου, Αγίου Παύλου, Κουτλουμουσίου, Ξηροποτάμου, Σίμωνος Πέτρας και Καρακάλου ζητώντας την ετήσια συνδρομή είκοσι πέντε οθωμανικών λιρών από την κάθε μονή για μια τριετία, ως επίδομα, με αντάλλαγμα το δικαίωμα κάθε μονής που συνδράμει μ' αυτό το ποσό να στέλνει από έναν μαθητή, όχι κάτω των δεκαπέντε ετών, στη Σχολή με δωρεάν φοίτηση, ώστε και το Άγιον Όρος να ευεργετηθεί από τους αποφοίτους της Σχολής. Το ετήσιο ποσό των είκοσι πέντε λιρών μετά τα πέρασ της τριετίας εφόσον η Σχολή θα μπορούσε να σταθεί οικονομικά, θα περιοριζόταν σε δέκα λίρες ετησίως, κυρίως για τα δίδακτρα των απόρων μαθητών των

8. Γ. Παπάζογλου, «Η πτώχευση της Εικοσιφοίνισσας μέσα από άγνωστα έγγραφα του Ιστορικού Αρχείου του Υπ. Εξωτερικών», *Παρισσός* 1 (1988) 323-339.

9. Διονύσιος Κυράτσος μητροπολίτης Δράμας, *Ιστορία της Ίερᾶς Μητροπόλεως Δράμας*, Δράμα 1995, σ. 137.

10. Σακτούρης, *ό.π.*

11. *Εκκλ. Ἀλήθεια*, *ό.π.*, σ. 204.

12. *Εκκλ. Φάρος*, *ό.π.*, σ. 84.

βουλγαροφόνων κοινοτήτων. Το δικαίωμα στις μονές να στέλνουν δωρεάν μαθητές για να φοιτούν στη Σχολή παραχωρήθηκε κατ' εξαίρεση μόνον σ' αυτές και όχι σε άλλους συνδρομητές. Στις επιστολές του προς τα μοναστήρια του Αγίου Όρους ο μητροπολίτης Χρυσόστομος ζητά από τις μονές, ακόμη κι αν δεν στείλουν μαθητή, να μην διαθέσουν για τη Σχολή συνδρομή κάτω των είκοσι λιρών. Τα μοναστήρια θα μπορούσαν να στείλουν τις προσφορές τους επ' ονόματι του ταμία της Εφορείας της Σχολής, απαριτιζομένης από τους Δραμινούς Νικόλαο Παρμενίδου ταμία, Νικόλαο Αγοραστού και Σταύρου Πεντζίκη¹³.

Από τις πρώτες μονές που έσπευσαν να ανταποκριθούν στο κάλεσμα του μητροπολίτη Δράμας ήταν η μονή Ξηροποτάμου η οποία, όπως αποδεικνύεται από το νεώτερο αρχείο της¹⁴, παραχώρησε για τις ανάγκες της σχολής το μετόχι που διατηρούσε στην Κρομμύστα. Συγκεκριμένα ο μητροπολίτης Δράμας Χρυσόστομος με επιστολή του στις 30 Ιουνίου 1909 ευχαριστούσε τη μονή Ξηροποτάμου για την ευεργεσία της αυτή, να προσφέρει δηλαδή το μετόχι της χάριν της παιδείας και της ανάπτυξης του διωκόμενου ελληνισμού της Μακεδονίας και κυρίως των απόρων παιδιών από τα σλαβόφωνα προπάντων χωριά¹⁵.

Αλλά εκτός από τις μονές του Αγίου Όρους που συνέδραμαν αποφασιστικά στην ίδρυση της Γεωργικής Σχολής, αυτή δέχτηκε εισφορές και ετήσιες συνδρομές από ολόκληρη την περιφέρεια Σερρών, γεγονός που αποδεικνύει και τη σπουδαιότητα που αποδιδόταν στη λειτουργία της Σχολής. Σύμφωνα με τον Απολογισμό του Ταμείου Εισφορών του Ελληνικού Προξενείου Σερρών από 1ης Ιανουαρίου 1909 έως 31ης Οκτωβρίου 1910¹⁶, υπέρ της Σχολής προσέφεραν: η Μονή του Τιμίου Προδρόμου Σερρών και το χωριό Σουμπάσκιοϊ (Νέο Σούλι) από τριάντα οθωμανικές λίρες στις 28.3.1909, η Δράμα είκοσι επτά οθωμανικές λίρες στις 30.3.1909, ενώ το χωριό Κούτσος (Ευκαρπία) ετήσια συνδρομή πέντε οθωμανικών λιρών διά του Κωνσταντίνου Αθανασίου Αναγνώστου στις 17.4.1909.

Πρώτος διευθυντής στη σχολή διορίστηκε ο Μοναστηριώτης Ιωάννης

13. Ευ. Βασιλείου, *Ο Εθνομάρτυρας- Άγιος Μητροπολίτης Δράμας- Σμύρνης Χρυσόστομος*, Δράμα 1995, σσ. 159, 160.

Σε άλλη του επιστολή προς τη μονή του Αγίου Παύλου με ημερομηνία 16 Ιουνίου 1909 και με ίδιο σχετικά περιεχόμενο, ο μητροπολίτης Χρυσόστομος ζητά οι συνδρομές των μονών να αποστέλλονται στον έμπορο της Δράμας Πέτρο Κωνσταντίνου (ό.π., σ. 168).

14. Άθ. Καραθανάσης, «Η Μονή Ξηροποτάμου, ή Θεσσαλονίκη, ή Μακεδονία, μία πρώτη προσέγγιση», *Πρακτικά διεθνούς συμποσίου Ε.Μ.Σ.: Τό Άγιον Όρος, χθές, σήμερα, αύριο*, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 129.

15. Ο.π., σ. 130.

16. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός Ταμείου Εισφορών 1.1.1909-31.10.1910, Σέρρες 11.11.1910.

Χρηστάκης, γνώστης της τουρκικής και της βουλγαρικής γλώσσας¹⁷, διπλωματούχος γεωπόνος της γεωργικής σχολής του Jamblioux του Βελγίου¹⁸, με μηνιαίο μισθό δέκα οθωμανικών λιρών¹⁹. Ακόμη, καθηγητής της Σχολής τοποθετήθηκε και ο γεωπόνος Α. Γαξής²⁰, απόφοιτος της σχολής του Portici της Ιταλίας με μηνιαίο μισθό πέντε οθωμανικών λιρών, ο οποίος όμως αποχώρησε τον Ιούλιο του 1910²¹. Ως διδάσκαλοι ορίστηκαν επίσης ο δάσκαλος της Κορμισίας και δύο εγγράμματοι μοναχοί της Εικοσιφοίνισσας —ανάμεσά τους ο ιεροδιάκονος Νεόφυτος²², απόφοιτος της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ως διδάσκαλος των ιερών γραμμάτων— με την προοπτική της περαιτέρω συμπλήρωσης του διδακτικού προσωπικού αργότερα.

Το πρόγραμμα της Σχολής εκδόθηκε στο Πατριαρχικό τυπογραφείο το 1909 με τον τίτλο *Πρόγραμμα και Κανονισμός τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας*²³. Σύμφωνα μ' αυτόν ἡ Γεωργικὴ Σχολὴ σκοπεῖ, ὅπως καταστήσῃ ἱκανοὺς τοὺς μέλλοντας κτηματίας, ἐνοικιαστὰς ἢ ἐπιστάτας κτημάτων διὰ θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας, ὄχι μόνον νὰ ἐκμεταλεύονται τὰ κτήματα, ἀλλὰ καὶ νὰ παρακολουθῶσι καὶ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὰς ἐν τῇ Γεωργίᾳ γινομένας προσόδους²⁴.

Ἡ σχολὴ γιὰ τὸ πρῶτο τουλάχιστον ἔτος θὰ δεχόταν σαράντα ὡς πενήντα οἰκότροφους, σπουδαστὲς ἐπὶ πληρωμὴ ἀπὸ χωριά ολόκληρης τῆς περιφέρειας καὶ κάποιο ἀριθμὸ ἐξωτερικῶν μαθητῶν καὶ ἀκροατῶν, κυρίως ἀπὸ χωρικοὺς τῶν γειτονικῶν χωριῶν. Σύμφωνα με τὸν Κανονισμό τῆς Σχολῆς ἔπρεπε οἱ σπουδαστὲς ποὺ θὰ γίνονταν δεκτοὶ σ' αὐτὴν νὰ εἶχαν τελειώσει τουλάχιστον τὴν ἑβδομὴ τάξη Ἀστικῆς σχολῆς²⁵, ὥστε νὰ μποροῦν στὴ συνέχεια νὰ παρακολουθοῦν ἱκανοποιητικὰ τὰ δύο χρόνια φοίτησης ποὺ προβλεπόταν²⁶. Τὸ πρόγραμμα τῆς Σχολῆς ὁργανώθηκε ὥστε μέσα σὲ τέσσερα συνεχῆ ἑξάμηνα οἱ σπουδαστὲς ν' αποκτοῦν ὅλες ἐκεῖνες τὶς θεωρητικὲς καὶ πρακτικὲς γνώσεις ποὺ θὰ τοὺς ἦταν ἀπαραίτητες γιὰ νὰ καταστοῦν αργότερα, ὡς γεωργοὶ ἐγκατεστημένοι στὶς πατρίδες τοὺς, γνώστες τῆς γαλακτοκομίας, τῆς σηροτροφίας, τῆς μελισσοκομίας, τῆς δενδροκομίας καὶ κυρίως τῆς ἐπι-

17. Ἐκκλ. Ἀλήθεια, ὅ.π., σ. 204.

18. Ἐκκλ. Φάρος, ὅ.π., σ. 84.

19. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμὸς, ὅ.π.

20. Ἐκκλ. Ἀλήθεια, ὅ.π., σ. 204.

21. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμὸς, ὅ.π.

22. Καραθανάσης, ὅ.π., σ. 129.

23. Ἐκκλ. Ἀλήθεια, ὅ.π., σ. 204.

24. Δράμας Χρυσοστόμου, *Πρόγραμμα καὶ Κανονισμὸς τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου*, Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1909, σ. 9 (στο ἐξῆς: *Πρόγραμμα καὶ Κανονισμὸς*).

25. Δράμας Χρυσοστόμου, «Ἐσωτερικὸς κανονισμὸς τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς Εικοσιφοίνισσας», *Πρόγραμμα καὶ Κανονισμὸς*, σ. 19.

26. Α.Υ.Ε., ὅ.π.

στημονικής καλλιέργειας του φημισμένου και περιζήτητου στο εμπόριο καπνού της περιφέρειας Ζίχνης, οικονομικά ισχυροί όχι μόνο για το προσωπικό τους όφελος αλλά και προς όφελος της πατρίδας τους. Επίσης, στόχος της Σχολής ήταν να διδάσκουν οι απόφοιτοι της στους εγχώριους πληθυσμούς τις νέες καλλιέργειες και τις νέες μεθόδους και τεχνικές²⁷. Οι απόφοιτοι της Σχολής θα μπορούσαν να προσφέρουν και ως διδάσκαλοι και ιερείς²⁸.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών, που υπογράφουν οι δύο γεωπόνοι καθηγητές Χρηστάκης και Γαζής, οι σπουδαστές θα παρακολουθούσαν τα εξής μαθήματα²⁹:

α' εξάμηνο

1. Γενική Γεωργία (Ι. Χρηστάκης)
Πρακτική άσκηση
2. Βοτανική (Αλ. Γαζής)
3. Ζωολογία (Ι. Χρηστάκης)
4. Ανόργανη χημεία (Αλ. Γαζής)

γ' εξάμηνο

1. Ειδική Γεωργία (Αλ. Γαζής)
Πρακτική άσκηση (Ι. Χρηστάκης)
2. Ζωοτεχνία (Ι. Χρηστάκης)
3. Δενδροκομία (Αλ. Γαζής)
Στοιχεία δασονομίας
4. Ελαιουργία- ελαιοκομία (Αλ. Γαζής)
5. Αμπελουργία (Αλ. Γαζής)
6. Γεωργ. οικονομία (Ι. Χρηστάκης)
7. Αναλυτική χημεία (Αλ. Γαζής)

β' εξάμηνο

1. Γενική Γεωργία (Αλ. Γαζής)
2. Βοτανική (Αλ. Γαζής)
3. Εντομολογία (Αλ. Γαζής)
4. Μελισσοκομία (Ι. Χρηστάκης)
5. Κηπουρική (Αλ. Γαζής)

δ' εξάμηνο

1. Ειδική Γεωργία (Ι. Χρηστάκης)
2. Γεωργική χημεία (Αλ. Γαζής)
3. Γαλακτοκομία, τυροκομία,
βουτηροκομία (Αλ. Γαζής)
4. Σηροτροφία (Αλ. Γαζής)
5. Γεωργική λογιστική (Ι. Χρηστάκης)
6. Παθολογία των φυτών (Ι. Χρηστάκης)
7. Ζωοτεχνία (Ι. Χρηστάκης)

Αρχικά ορίστηκε οι σπουδαστές που θα προέρχονταν απ' όλες ανεξαιρέτως τις Μακεδονικές επαρχίες να καταβάλλουν ως δίδακτρα και τροφεία οκτώ τουρκικές λίρες ετησίως και άλλες δύο για εργασία, ενώ για τους σπουδαστές των άλλων επαρχιών ορίστηκε να καταβάλλουν δώδεκα λίρες πλην των δύο λιρών για τα εργασία τα οποία αποφοιτώντας θα μπορούσαν να πάρουν μαζί τους³⁰. Ιδιαίτερη μέριμνα δόθηκε για τους δυστυχούντες ή ορφανούς μαθητές από τα βουλγαρόφωνα χωριά, παιδιά αγωνιστών, ώστε αυτά να σπουδάζουν δωρεάν³¹.

27. *Εκκλ. Φάρος*, ό.π., σ. 84.

28. Βασιλείου, ό.π., σ. 157, 164.

29. Δράμας Χρυσοστόμου, *Πρόγραμμα και Κανονισμός*, σσ. 9-18.

30. Βασιλείου, ό.π.

31. Ο.π., σ. 155.

Η επιλογή της Κορμίστας για την εγκατάσταση της Σχολής, εκτός του εύφορου εδάφους και της έκτασης του μετοχίου, κατάλληλων για την πειραματική καλλιέργεια κάθε προϊόντος, παρουσίαζε και το μέγιστο πλεονέκτημα ότι αυτή βρισκόταν σε καθαρά ελληνική, αδιαφιλονίκητη και ελληνόφωνη ζώνη του Παγγαίου. Το γεγονός αυτό εξασφάλιζε τη λειτουργία της Σχολής από βουλγαρικές επιδρομές, κινήματα ή επαναστάσεις. Η ελληνική εξωτερική πολιτική και ο εκπρόσωπός της, το ελληνικό Προξενείο Σερρών, στήριξαν σημαντικές ελπίδες στη συμβολή της Σχολής και στην υλική και ηθική πρόοδο που αυτή θα προσέφερε στους ομογενείς πληθυσμούς που βρισκόνταν, όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται στα έγγραφα του Προξενείου *έν πρωτογενεί και ήσοδειώ καταστάσει*.

Για τη λειτουργία της Σχολής βασικό ήταν η εξασφάλιση των εξόδων για την επισκευή των κτηρίων, των εγκαταστάσεων, για την αγορά γεωργικών εργαλείων, μηχανών, ζώων και για τη μισθοδοσία του προσωπικού, για μια τριετία, από τις εισφορές των χωριών του Παγγαίου, ύστερα από ενημέρωση και προτροπή του προξένου Σερρών Σακτούρη. Το Μάιο του 1910 έφτασαν στη Σχολή κυψέλες που παραγγέλθηκαν στον Πειραιά· τον Ιούλιο του ίδιου έτους η Σχολή στελεχώθηκε και με κηπουρό³².

Οι προοπτικές για τη συντήρηση και τη συνέχιση της λειτουργίας της Σχολής άρχισαν με ευοίωνες προοπτικές και με στόχο, μετά την παρέλευση τριών χρόνων, να καταστεί όχι μόνο αυτοσυντήρητη, αλλά και να συμβάλει στην ενίσχυση των διαφόρων συσσιτίων της περιφέρειας με την εκμετάλλευση των παραγομένων, τα τρία αυτά χρόνια, προϊόντων.

Ημερομηνία έναρξης της λειτουργίας της Σχολής ορίστηκε η 1η Μαρτίου 1909. Παρά όμως τις ευοίωνες προοπτικές για τη λειτουργία της και τις ευχές που εκφράστηκαν από παντού για την ευδοκίμησή της, η Σχολή φάνηκε ότι από την ίδρυσή της θα αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα λειτουργίας.

Σχεδόν ενάμισι χρόνο από την έναρξη της λειτουργίας της Σχολής, την 1η Οκτωβρίου του 1910, ο Μητροπολίτης Δράμας Αγαθάγγελος, σε επείγουσα επιστολή του προς τη Μητρόπολη Σερρών αναφέρεται στην εξοικονόμηση κονδυλίων για τη λειτουργία της Σχολής δια της περικοπής επιδομάτων συντήρησης σχολείων ορισμένων χωριών που χαρακτηρίζονταν αυτάρκη με σκοπό να καταστεί δυνατή η ανασύσταση της *άπαραιτήτου και κοινωφελεστάτης*, όπως αναφέρεται, Γεωργικής Σχολής Παγγαίου³³.

Από την επιστολή αυτή του μητροπολίτη Δράμας διαφαίνεται ότι το σοβαρότερο πρόβλημα που απειλούσε τη λειτουργία της Σχολής ήταν το οικονομικό, παρά τις αρχικές διαβεβαιώσεις για τριετή εξασφάλιση της λειτουργίας

32. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός, ό.π.

33. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερ. προς Προξ. Σερρών, 18017/2.6.1911.

της. Ως τότε η Σχολή είχε προβεί αρκετές φορές σε σύναψη δανείων και αναζήτησε χρηματική βοήθεια. Αυτά βεβαίως αποδεικνύουν την κακή διαχείριση των οικονομικών της. Στις 22 Μαΐου του 1910 είχαν δοθεί από το Υπουργείο των Εξωτερικών στο μητροπολίτη Δράμας Χρυσόστομο για τη λειτουργία της Σχολής 144 οθωμανικές λίρες· στις 10 Ιουνίου του ίδιου έτους η Σχολή δέχτηκε συμπλήρωμα για κάλυψη των εξόδων της ύψους 56 λιρών, ενώ στις 30 Ιουνίου, στις 11 Ιουλίου και στις 13 Αυγούστου του 1910 δόθηκαν δάνεια των δεκαπέντε, των 7.20 και των πέντε οθωμανικών λιρών αντίστοιχα³⁴.

Σε επείγον έγγραφό του προς το Ελληνικό Προξενείο Σερρών³⁵ σχετικά με την Γεωργική Σχολή Κορμιστής, στην οποία αποδίδεται από την Ελληνική Κυβέρνηση, όπως αναφέρεται, μεγάλη εθνική σημασία, το Υπουργείο Εξωτερικών ανακοινώνει ότι εγκρίνει ετησίως κονδύλιο 150 οθωμανικών λιρών για την εξασφάλιση της λειτουργίας της, αναγραφόμενο στον ετήσιο εκπαιδευτικό προϋπολογισμό του Προξενείου, σύμφωνα με τις προτάσεις του Μητροπολίτη Δράμας. Διευκρινίζεται, *πρὸς ἀποσόβησιν ἐνδεχομένων ἀπογοητεύσεων*, ότι πρέπει να εξασφαλιστεί ο έλεγχος της λειτουργίας και της οικονομικής διαχείρισής της Σχολής. Μάλιστα αναφέρεται ότι ο πρώην διευθυντής της Σχολής Χρηστάκης είναι διατεθειμένος κατά παράκληση του Υπουργείου να υποδείξει τα κατάλληλα πρόσωπα για το σκοπό αυτό, αλλά και να επισκέπτεται κατά χρονικά διαστήματα τη Σχολή και να δίνει οδηγίες για την ομαλή λειτουργία της.

Το πρόβλημα της διεύθυνσης και οικονομικής διαχείρισης της Σχολής φαίνεται ότι ήταν το κατεξοχήν πρόβλημα που αντιμετώπιζε και στο οποίο, όπως αποδεικνύεται μέσα από έγγραφα του Προξένου Σερρών, δεν ήταν αμέτοχος και ο Μητροπολίτης Δράμας Αγαθάγγελος, στον οποίο ο Έλληνας πρόξενος των Σερρών Ευγένιος Άννινος Καβαλλιεράτος καταλογίζει ευθύνες για τη δυσλειτουργία της³⁶. Συγκεκριμένα, ο Πρόξενος κατηγορεί το Μητροπολίτη Δράμας για το ενδιαφέρον του να εγκαταστήσει ως διευθυντή της Σχολής τον ανεψιό του Χρυσίδη, γεωπόνο, με τον όρο μάλιστα αυτός να διαχειρίζεται ανεξέλεγκτα τη Σχολή, χωρίς δηλαδή έλεγχο διαχειριστικής επιτροπής. Ο Έλληνας Πρόξενος Σερρών πίστευε ότι αν η διεύθυνση και η διαχείριση αφεθούν σε ένα και μόνο πρόσωπο, τότε τα προβλήματα θα γίνονταν μεγαλύτερα, όπως συνέβη στην περίπτωση του Οικοτροφείου Αλιστράτης, που βρισκόταν υπό την απόλυτη διεύθυνση του μητροπολίτη Δράμας. Ο Χρ. Χρυσίδης διαδέχτηκε στη Σχολή τον γεωπόνο Γαζή στις 15 Ιουλίου του 1910 με μηνιαίο μισθό πέντε οθωμανικών λιρών³⁷.

34. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός, ό.π.

35. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερικών προς Προξενείο Σερρών, 18017/2.6.1911.

36. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών προς Υπ. Εξωτερικών, 269/24.6.1911/20339/2.8.1911.

37. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός, ό.π.

Προς αποφυγή δυσάρεστων συνεπειών, για να εξασφαλιστούν χρήματα και να καλυφθούν τα χρέη της Σχολής, προτάθηκε από τον κεφαλαιούχο της Καβάλας Γεώργιο Πρωτοπαπά ν' αναλάβει τη λειτουργία της, ύστερα από αίτηση του Προξενείου Σερρών και της Μητρόπολης Δράμας ομάδα κεφαλαιούχων από την Καβάλα. Αυτοί θα είχαν τη διαχείριση και την καλλιέργεια του κτήματος του μετοχίου συνολικά, προκαταβάλλοντας άτοκα τις δαπάνες γι' αυτό. Από τα εισοδήματα του κτήματος, μετά την αφαίρεση φυσικά των προκαταβληθεισών δαπανών, θα πληρώνονταν τα έξοδα για τη συντήρηση της Σχολής· προβλεπόταν μάλιστα, υπό ομαλές συνθήκες, περίσσειμα το οποίο θα διετίθετο για άλλους σκοπούς, που θα υπεδείκνυε η Ελληνική Κυβέρνηση, ενώ σε περίπτωση θεομηνίας τη ζημία θα κάλυπτε η ίδια η κυβέρνηση. Το σχέδιο αυτό κατά την άποψη του προξενού Καβαλιεράτου, θα εξασφάλιζε, αν τελικά εγκρινόταν, την απρόσκοπτη λειτουργία της Σχολής και την έντιμη διαχείριση της· θα αποφευγόταν, επίσης, η ανάμιξη κάθε παράγοντα που θα μπορούσε να δράσει ανασταλτικά στη λειτουργία της.

Η διεκυστίνδα μεταξύ του Ελληνικού Προξενείου και του μητροπολίτου Δράμας για τη λειτουργία της Σχολής συνεχίστηκε. Σε επιστολή του τον Οκτώβριο του 1911³⁸ προς τον αρχιμανδρίτη Ιωαννίκιο Δραγάτη στην Κωνσταντινούπολη, μεσολαβητή στη Σύνοδο και στον Πατριάρχη, ο Δράμας Αγαθάγγελος εκφράζει ως όνειρο και πόθο του να δει τη Σχολή να λειτουργεί, πράγμα που όπως φαίνεται δεν συνέβη ούτε το 1911, αφού το χρέος της Σχολής είχε φτάσει περίπου τις χίλιες λίρες. Ο μητροπολίτης Δράμας απέστειλε με την επιστολή του αυτή και τον προϋπολογισμό της Σχολής και ζητούσε εγκαίρως τη γνώμη και τις κρίσεις του αποδέκτη. Ο μητροπολίτης επικοινωνήσε μάλιστα με τον κεφαλαιούχο της Καβάλας Γεώργιο Πρωτοπαπά τον οποίο παρακαλούσε ν' αναλάβει το εκ 1.500 στρεμμάτων κτήμα του μετοχίου Κορμίστας παρέχοντας ετησίως ενοίκιο, ορισμένο για μια πενταετία.

Στον προϋπολογισμό των εκπαιδευτικών επιδομάτων του σχολικού έτους 1911-1912³⁹, προς την επιτροπή Ευαγών Σκοπών του Υπουργείου Εξωτερικών, προτάθηκε η χορήγηση επιδόματος 150 οθωμανικών λιρών στη Γεωργική Σχολή Κορμίστας, για την καλή λειτουργία της.

Με την έναρξη του 1912 τα προβλήματα που καθιστούσαν αδύνατη τη λειτουργία της Γεωργικής Σχολής συνεχίστηκαν. Το υπουργείο Εξωτερικών με έγγραφό του⁴⁰ (2753/23.1.1912) προς το Προξενείο Σερρών δήλωνε ότι εκ μέρους του έκανε κάθε προσπάθεια για τη λειτουργία της Γεωργικής Σχολής εγκρίνοντας κατ' αρχήν στον Προϋπολογισμό του το ποσό των 150 οθωμανι-

38. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερ. προς Προξ. Σερρών (συνημ. Επιστολή), 18017/12.10.1911.

39. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών προς Επιτροπή Ευαγών Σκοπών, 224/24.6.1911.

40. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερ. προς Προξ. Σερρών, 2753/23.11.1912.

κών λιρών. Το ποσό όμως που απαιτούνταν για την ομαλή λειτουργία ήταν 794 λίρες από τις οποίες είχαν εξασφαλισθεί μόνο 344 από την επιχορήγηση του Υπουργείου, τα τροφεία των μαθητών και την ενοικίαση των γαιών του μετοχίου, ενώ το έλλειμμα ανερχόταν σε 450 λίρες. Η Γεωργική Σχολή δεν κατόρθωσε να λειτουργήσει στο α΄ εξάμηνο του σχολικού έτους 1911-1912, οπότε θεωρήθηκε άσκοπη η λειτουργία της κατά το β΄ εξάμηνο. Υπήρχε, ωστόσο, η προσδοκία ότι με την απαραίτητη φροντίδα θα μπορούσε να λειτουργήσει κατά το επόμενο σχολικό έτος 1912-1913. Για το σκοπό αυτό η ελληνική κυβέρνηση θα διέθετε το ποσό των 350 λιρών, 150 εκ του προϋπολογισμού του 1911-1912 και 200 εκ του εκπαιδευτικού προϋπολογισμού του 1912-1913· στη φροντίδα του ελληνικού Προξενείου Σερρών σε συνεργασία με το Μητροπολίτη Δράμας έμενε η εξεύρεση των υπολοίπων χρημάτων που απαιτούνταν⁴¹. Δυστυχώς, όμως, και παρά τη θέληση του Υπουργείου, η Γεωργική Σχολή Παγγαίου αδυνατούσε να λειτουργήσει.

Το Προξενείο Σερρών με έγγραφό του⁴² προς την Επιτροπή Ευαγών Σκοπών τον Ιούλιο του 1912, όπου υπέβαλε συνημμένα και τον εκπαιδευτικό προϋπολογισμό της προξενικής περιφέρειας Σερρών για το έτος 1912-1913, αποφάσισε ότι, διαπιστωμένης της αδυναμίας να λειτουργήσει η Σχολή για το προηγούμενο έτος αλλά και για το επόμενο, να περικόψει το κονδύλιο των 150 λιρών υπέρ της Γεωργικής Σχολής από τον εκπαιδευτικό προϋπολογισμό του Προξενείου. Ο πρόξενος Ευγένιος Άννινος Καβαλλιεράτος εξηγώντας τους λόγους, τόνιζε την εσφαλμένη εντύπωση που είχε δημιουργηθεί ότι τελικά θα εξασφαλιζόταν το ποσό των διακοσίων λιρών από τα δίδακτρα που θα κατέβαλαν οι σπουδαστές της Σχολής. Αντιθέτως από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας της Σχολής έγινε αντιληπτό ότι οι οικότροφοι μαθητές όχι μόνο δέν πλήρωναν, αλλά αξίωναν να συντηρούνται δωρεάν στη Σχολή. Υπήρχε, ακόμη και η δυσκολία με την οποία δέχτηκαν να φοιτούν στερούμενοι ημερομισθίων τα οποία, εργαζόμενοι στα χωριά τους ήταν βέβαιο ότι θα κέρδιζαν.

Ο Έλληνας πρόξενος των Σερρών θεωρεί ως πηγή των εσφαλμένων πληροφοριών προς το Υπουργείο Εξωτερικών το μητροπολίτη Δράμας Αγαθάγγελο· του προσάπτει μάλιστα την κατηγορία ότι οδηγείται σε αισιόδοξους υπολογισμούς επιθυμώντας με τη Σχολή να δημιουργήσει επιχείρηση από την οποία θα απεκόμιζε μεγάλα προσωπικά οφέλη. Ο Πρόξενος πιστεύει ότι ο μητροπολίτης αδιαφορεί όχι μόνο για τα εθνικά οφέλη που θα προέκυπταν από τη λειτουργία της Σχολής, αλλά και για την άσκοπη δαπάνη του δημοσίου χρήματος που απαιτεί η αμφίβολη λειτουργία της. Για τον πρόξενο των Σερρών ο μητροπολίτης Δράμας, ο οποίος κατά τη σημείωσή του αναμειγνύε-

41. Α.Υ.Ε., ό.π.

42. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών προς Υπ. Εξωτερικών, 232/Ιούλιος 1912/93/28.7.1912.

ται σε κάθε ζήτημα που απαιτεί οικονομική διαχείριση, πρακτικά βλάπτει και παρεμποδίζει τη λειτουργία της Γεωργικής Σχολής παρά την ωφελεί.

Ο πρόξενος επανέρχεται ξανά στην πρότασή του ν' αναλάβει τη Σχολή όμιλος κεφαλαιούχων της Καβάλας, ώστε να επιτευχθεί η λειτουργία της υπό την ηγεσία του Πρωτοπαπά, με τον οποίο όμως δεν μπόρεσε να έλθει σε συνεννοήσεις, αφού διέμενε στην Κωνσταντινούπολη.

Τελικά οι εξελίξεις και τα γεγονότα των Βαλκανικών πολέμων, με την απελευθέρωση της περιοχής του Παγγαίου τον Οκτώβριο του 1912, ματαίωσαν κάθε σχέδιο για τη Γεωργική Σχολή. Αιτία της αδυναμίας της να λειτουργήσει δεν μπορεί να θεωρηθεί μόνο ο οικονομικός παράγοντας. Η διαμάχη μεταξύ του Ελληνικού προξενείου και μητροπολίτου Δράμας για τον έλεγχο ως αρμοδιότερου της Σχολής στάθηκε για μια ακόμη φορά καθοριστική στις εξελίξεις, παρά τις συστάσεις του Ελληνικού Υπουργείου των Εξωτερικών για συνεργασία. Το εθνικό όφελος από τη λειτουργία της Σχολής χάθηκε μπροστά στην αντιπαλότητα των δύο τοπικών κέντρων. Οι ευθύνες ανήκουν και στις δύο πλευρές εξίσου, γιατί άφησαν να χαθεί η σημαντική αυτή ευκαιρία για τον ελληνισμό της Ανατολικής Μακεδονίας, διαπληκτιζόμενοι για το ποιος θα αναλάβει τη διαχείριση και τον έλεγχό της. Επί τρία χρόνια η Σχολή κατέστη έρμαιο στις προσωπικές φιλοδοξίες για τη διεκδίκηση ρόλων και γι' αυτό και δεν μπόρεσε να λειτουργήσει.

Πίνακας 1

A.Y.E., Προξ. Σερρών, Προϋπολογισμός Γεωργικής Σχολής Κρομμύστης 1912-1913, Υπ. Εξωτερικών προς Προξ. Σερρών 18017/2.6.1911.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΡΟΜΜΥΣΤΗΣ				
ΔΙΑ ΤΟ 1912-1913				
ΕΣΟΔΑ			ΔΑΠΑΝΕΣ	
A/A	ΕΙΔΟΣ ΕΣΟΔΩΝ	Λ.Τ	ΕΙΔΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ	Λ.Τ
1	Έπιδωμα εὐσεβ. πηγῆς εὐεργέτου	150	Μισθοδοσία διευθύν. γεωπόνου	120
2	Τροφεία παρὰ μαθητῶν	200	Μισθοδοσία βοηθοῦ γεωπόνου	60
3	Ἀπὸ ἐνοικ. γαιῶν μετοχίου Κρομ.	100	Μισθοδοσία δύο ἐργοδηγῶν	80
4			Μισθοδοσία ἐνὸς μαγείρου	24
5			Μισθοδοσία ἐνὸς βοηθοῦ μαγείρου	18
6			Μισθοδοσία μίας πλύντριας	18
7			Μισθοδ. ἐνὸς φύλακος καὶ θυρωροῦ	30
8			Φάρμακα καὶ Ἴατρος	24
9			Γενικά Ἐξόδα	50

10			Ἐξοδα ἐγκαταστάσεως (ἀγορά ἵππων, ἐργαλείων κλπ.)	80
11			Ἀπρόβλεπτα συντηρήσεως Μηχανημάτων	50
12	Πρὸς ἐξίσωσιν τὸ ὑπάρχ. ἔλλειμμα	344	Ἐξοδ. διατρ. μαθητῶν καὶ προσωπικοῦ	240
		ΣΥΝΟΛΟ	794	ΣΥΝΟΛΟ
				794
			Ἐν Δράμα τῇ 19ῃ 8βρίου 1911	
			+ Ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος	

*Ειχ. 1. Η μονή Εικοσιφονιάσης στις αχζές του 20ού αιώνα
(Αρχείο Ε.Μ.Σ.).*

*Ειχ. 1. Η μονή Εικοσιφονιάσης πριν από την πυρπόλσή της
(Αρχείο Κ. Ν. Πλαστήρα).*

Ἄγαπῃ τοῦ ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀεζήσοι καὶ τέκνα εἰς
καθ' ἡμῶς ἐπαρχίας καὶ λοιποὶ φίλατατοι ὄμογενεῖς,

Ἐπὶ ἐπταετίαν ὄλην ποιμαίνοντες τὴν ἡραϊάν μακεδο-
νικήν ταύτην Ἐπαρχίαν τῆς Δράμας, εἰς τὰς εὐφόρους πε-
διάδας τῆς ὁποίας ἡ σοφὴ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἄφθονα
ἐπέφερε τὰ φυσικὰ αὐτῆς δῶρα, βαθυτάτην ἡσθάνομεθα
θαλίην, ἃφ' ἑνὸς μὲν βλέποντες τὰς καθημερινὰς δευὰς
στενοχωρίας τοῦ γεωργικοῦ ἡμῶν πληθυσμοῦ, μόχθους καὶ
κόπους βαρέεις καὶ πολλὰ δεινοπαθήματα ἐν τῷ περὶ ὑπάρ-
ξως ἀτῶνι ὑφισταμένου, ἃφ' ἑτέρου δὲ ἀντιλαμβάνομε-
νοι ὅτι ὁδὸν ἐρτάζεται καὶ κοπιᾷ οὗτος, ἄλλο τὸσον πενι-
χρῶς ἀνταμείβεται μὴ κατορθῶν ν' ἀπολαμβάνῃ ἀναλόγως
τῶν θυσιῶν καὶ μόχθων τοῦ ὅσα ἐδικαιοῦτο ν' ἀπαιτήσῃ
ἀπὸ τῆν ἄλλως τὸσον πλουσίαν καὶ εὐφορον γῆν του (καὶ
τοῦτο, διότι ὑπολείπεται κατὰ πολλὰ καὶ ὑστερεῖ ἐν τῇ
ἐπιστημονικῇ καλλιτερίᾳ καὶ ἐκμεταλλεῦσει τοῦ τὸσον
εὐνοηθέντος ὑπὸ τῆς φύσεως πατρίου ἐδάφους), ἔγνωμεν
ὅτι μείζονα εὐεργεσίαν εἰς τὸν κοπιῶντα καὶ πεφορτισμέ-
νον γεωργικὸν μας τούτον πληθυσμὸν εἶνε ἀδύνατον νὰ
παράσχωμεν ἄλλην, εἰμὶ νὰ διαδώσωμεν παρ' αὐτῷ τὰ
φῶτα τῆς γεωργικῆς ἐπιστήμης, καὶ νὰ εἰσαγάγωμεν τὰς
διὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀρότρων καὶ τῶν ἄλλων νέων ἐργα-
λείων μεθόδους τῆς ἐπιστημονικῆς καλλιτερείας καὶ ἐκμε-
ταλλεῦσεως τῶν ἀνεκμεταλλεῦτων μὲν, εὐχερῶς δὲ ἐκμε-
ταλλεῦσιμων καθισταμένων πλουτοφορῶν πόρων τῆς γῆς.

Θέλοντες δὲ πρὸς τούτοις νὰ διώσωμεν καὶ ἕνα περι-
πλέον εὐγενῆ πρακτικὸν ἐκτός τοῦ θεωρητικοῦ τῆς μελέτης
καὶ προσευχῆς σκοπὸν εἰς τὸν παρ' ἡμῶν μοναχικὸν

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Τ Η Σ

ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ

ΠΑΓΓΑΙΟΥ

ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΡΑΜΑΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1909

“Όλοι ἐν γένει οἱ εὐνοϊκοὶ καὶ ἀπαράιτητοι ὄροι πρὸς θεωρητικὴν μόρφωσιν καὶ πρακτικὸν καταρτισμὸν τῶν γεωργικῶν μας πληθυσμῶν διὰ τῆς μεθοδικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας ὑφίσταντο ὑπελίπετο μὴν ἢ ἑπτασήμερον μόνον τὰ φῶτα· καὶ ταῦτα ἐφροντιστάμεν ἄφθονα ν’ ἀναρθῶσι πρὸς φωτισμὸν πᾶντων διὰ τῆς προσκλήσεως δύο δοκιμωγῶντων καθηγητῶν ἀποροίτων ἀνωτέρων Εὐρωπαϊκῶν Γεωργικῶν Σχολῶν, μίς τῆς τοῦ Jambhous τοῦ Βελγίου καὶ ἄλλης τοῦ L'vivici ἐκ τῆς Ἰταλίας.

Τὸ πρόγραμμα τῆς Γεωργικῆς ταύτης Σχολῆς καθρητισθὲν οὕτως ὥστε θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς ἐπὶ τέσσαρα συνεχῆ ἑξάμηνα, μορφούμενοι οἱ ἐν αὐτῇ μαθητὰὶ νὰ δύνανται, ἐγκραθιστάμενοι ἔπειτα εἰς τὰς πατρίδας τῶν ὡς γεωργῶν, γινώσκει τῆς γεωγεωγραφίας, τῆς κτηνοτροφίας, τῆς σιτηροτροφίας, τῆς μελισσοκομίας, τῆς δένδρκομίας, καὶ διὰ καὶ ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας τοῦ τῶσιν ἐκλεκτοῦ καὶ περιζητήτου ἐν τῇ ἔμπορῇ Μακεδονικῷ κεντρῷ Καβάλλας, Δράμις καὶ Ζίχνης, ἐπιφυελοῦμενοι τῶν νεωτέρων πάντοτε ἀνακαλύψεων, νὰ καταστῶσιν ἀνεξάρτητοι ὑλικῶς δι’ ἐαυτοὺς καὶ δύνανται ἀκαταρτιστοὶ διὰ τῆν πατρίδα, πλουτίζοντες μὲν τοὺς οἴκους, αὐτῶν καὶ οὐχὶ ὡς μέχρι τοῦδε συνέβαινε διὰ τῆς μονομερούς κλασικῆς καὶ διδασκαλίας μόνον περιττοῦς παιδείσεως ἐρημοῦτες αὐτοὺς, ἰσχυροποιοῦντες δὲ καὶ τὴν φυλὴν καὶ τὴν πατρίδα, εἰς ἣν ἀνήκουσι καὶ οὐχὶ βίβη αὐτῆς καθιστάμενοι· διότι οἱ πρόφοροι τῆς Γεωργικῆς μας Σχολῆς φωτιζόμενοι αὐτοὶ πρώτοι διὰ διαδιδασίαν εἰς τὰ φῶτα εἰς τὸν γεωργικὸν τῆς ὑπαίθρου ἡμῶν χῶρος πληθυσμὸν, καὶ ἀναπτυσσόμενοι αὐτοὶ πρώτοι διὰ ἀναπτύσσιν εἰς τὴν ἀλληλεγγύην, καὶ διὰ διύστασιν ἰσθμῶν εἰς τὴν πρόδον καὶ

κόσμον, ὅστις μεγίστας καὶ εἰς παλαιότερους χρόνους καὶ εἰς νεωτέρας διὰ τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἔθνηκὴν ἡμῶν ἀναμόρφωσιν καὶ παλληγενεσίαν παρέσχεν ὑπηρεσίας, καὶ ὃν καὶ ἡμεῖς παντοιοτρόπως προσεπαθήσαμεν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐνταῦθα Ἀρχιερατείας μας νὰ μεταμορφώσωμεν εἰς φιλεργούς καὶ καρποφόρους πνευματικῶς μελίσσας, ἀπετίθειμεν πρὸς τὴν ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ ἡμῶν Ἐπαρχίᾳ καὶ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἡμῶν ἐποπτεία ἐνδοσκομένῃν ἑραῶν καὶ σεβασμιῶν βασιλικῶν Πατριαρχεικῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῆν τῆς Εἰκοσφοινίσσης ἐπὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους, καὶ ἠεῖώσαμεν, ὅπως παραχωρηθῆναι προορίσθωσιν τὸ ἐν Κορμίστῃ κείμενον Μετόχιον τῆς Μονῆς πρὸς ἴδρυσιν καὶ ἐγκατάστασιν ἐν αὐτῷ τῆς μελλούσης νὰ λύσῃ τὰ μέγιστα καὶ δύσκολα οἰκονομικὰ γεωργικὰ ταῦτα προβλήματα καὶ νὰ διδάξῃ τὸν γεωργικὸν πληθυσμὸν τὴν ἐπιστημονικὴν καλλιέργειαν, πρώτης πρῶν ἡμῶν Ἰωζουανικῆς Γεωργικῆς Σχολῆς.

Ἐζητήσαμεν ἐν τῷ μοναστηριακῷ τούτῳ Μετόχιῳ νὰ ἐγκατασταθῇ ἡ ἐν λόγῳ Σχολή, διότι τοῦτο συνενοῖ καὶ συγκεκριμένοι ὄλους τοὺς ὄρους καὶ ὅλα τὰ μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν ἐνός τοιούτου ὠραίου ἔργου. Γαῖα καλλιερησιμοῖ ὑπερὶ τὰ 1500 στρέμματα, κατάλληλοι διὰ κτηνοφυτείας, διὰ σιτηρῶν, διὰ βιομηχανικῶν φυτῶν, διὰ ὄσπριοειδῶν κλπ. Λυμῶνες φυσικοὶ καὶ τεχνητοὶ ὑπερίφκειτοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας, ὀρθοτροφίας καὶ τῶν προϊόντων τῆς γεωγεωγραφίας. Κῆποι διὰ τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὴν κτηνοτροφικὴν, σιτηροτροφίαν, δένδροκομίαν, μελισσοκομίαν κλπ. Διότι διὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ μᾶθημα τῆς διατονομίας ἄφθονα περίε τῆς ἡμῶν ἀπχουσίας Ἰ. Μο. νῆς Ποταμῶς, λίμνη καὶ νηοὺς ἐπ’ αὐτῆς διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀνάπτυξιν τῆς ἰχθυοτροφίας κλπ.

μέριστον τῶν ἔθνῶν τῆς γῆς. Τοιοῦτους οὐς ὑνειρεύετο ἡ μεγαλοφύα του Ναπολέοντος γεωργούς προωρῶσται νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἔθνος μας ἡ ἡμετέρα σχολή, ἣν δικαίως πρέπει νὰ θεωρήσῃ ὁ φιλοπόροδος λαός μας ὡς τὸν ἀγλαότερον τοῦ ἀνορθωθέντος παρ' ἡμῶν συνταγματικοῦ πολιτεύματος καρπὸν κατὰ τὰ μέρη ἡμῶν ταῦτα, ὁπόθεν ἐξῆλθον οἱ τῶν ἀνορθωτῶν δικαιωμάτων πρόμαχοι καὶ ὑπερασπισταὶ, καὶ ἠκούσθη ἡ γλυκυτάτη φωνὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ εὐδαιμονίας τῶν λαῶν.

Ἄν τὰ τέκνα τῆς φιλιότητος μας ἐνταῦθα πατρίδος ἔθρουσαν τὰς ἀλύσεις τῆς τυραννίας καὶ ἀπέδειξαν εἰς τὸν κόσμον σύμπαντα ὅτι γνωρίζουσι νὰ κρημνίζουσιν, εἶνε νῦν καιρὸς νὰ δεῖξωσιν, ὅτι ἔξ ἴσου γνωρίζουσι καὶ νὰ οἰκοδομῶσι, καὶ ἔξασφαλίζωσι δι' ἑαυτὰ τοὺς καρποὺς τῆς ἀποκτηθείσης ἐλευθερίας των. Γνωρίζουσι, πιστεύουσιν, οἱ ὁμαίμονές μας ἀδελφοί, ὅτι μόνη ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία δὲν ἀρκεῖ ἂν δὲν στεφανωθῇ καὶ διὰ τῆς οικονομικῆς ἀνεξαρτησίας. Ἡ χώρα ἡμῶν κατεκτήθη πολιτικῶς πρέπει νὰ κατακτηθῇ καὶ οικονομικῶς, διότι ἄνευ τῆς οικονομικῆς κατακτήσεως δὲν θὰ παρέλθῃ πολὺς καιρὸς καὶ ὁ μόλις ἀνανήψας, ἐκ τῆς νόρκης καὶ ἀνακύμας ἐκ τῆς δουλείας λαὸς ἡμῶν, θέλει εὐρεθῆ καὶ αὐθις δοῦλος τοῦ κεφαλαίου, καὶ ἔρμαιον τῆς μάστιγος τῆς τοκογλυφίας, ἣτις εἶνε ἡ χειρὶς στη τῶν δουλειῶν.

Ἄδελφοί συμπολιταῖμίς εἰς ὄσους ἡ εὐδαιμονία καὶ καὶ εὐπραγία καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἀπογόνων μας δὲν εἶνε κενὸν καὶ ἄνευ σημασίας πράγμα καὶ ὄνομα, ἡμεῖς, ὅσοι ποθεῖτε νὰ βλέπητε εὐδαιμονοῦντα καὶ ἀληθῶς ἐλεύθερον τὸν γεωργικὸν μας λαόν, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν ἀληθινὴν βᾶσιν καὶ τὸ θεμέλιον καὶ τὸ ὑγιέστερον μέρος παντὸς ἔθνους, μὴ ἀμελήσῃτε πρὸς Θεοῦ νὰ ἐπωφεληθῆτε τῆς θεοδότης, δυνα-

τὴν ἀνάπτειν τοῦ λοιποῦ ἔργατικοῦ λαοῦ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ τόπου· εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι οἱ οικονομικῶς προηγμένοι καὶ κυριαρχοῦντες σήμερον λαοὶ ὀφείλουσι τὴν ἀμῆν των εἰς τὴν πρόδον τῆς Γεωργίας καὶ τῶν συναφῶν ταύτη βιομηχανιών.

Ὡς διδάκτρα ὀρίζονται διὰ μὲν τοὺς μαθητὰς ὧλων ἀνεξαρτήτως τῶν Μακεδονικῶν Ἐπαρχιών, 8 λίραι τ. ἐπιτίσις καὶ ἔτεραι δύο λίραι δι' ἔργαλεία, ἣτοι τὸ ἐλάχιστον ὄριον, ὅσον θ' ἀπαιτηθῇ διὰ τὴν τροφήν παντὸς οἰκοτρόφου, διὰ δὲ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν ὀρθοδόξους ἑλληνοπαιδας 12 λίρας ἐτήσιως πλὴν τῶν δύο ἑτέρων λιρῶν διὰ τὰ ἔργαλεία, ἅτινα ἕκαστος θέλει παραλάβῃ μετὰ τὴν ἐκ τῆς σχολῆς ἀποφοίτησίν του. Τίνα δὲ πρῶσόντα ὀφείλει νὰ κατέχῃ ὁ ἐπιθυμῶν νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν σχολὴν πρὸς τελείαν κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἐκμάθησιν ἐπιστήμης χρησιμωτάτης καὶ πλουτοφόρου, ὀρίζει τὸ ἐπισυναντῶμενον πρόγραμμα τῆς Σχολῆς.

Καὶ νῦν ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὸν νοήμονα καὶ φιλοπρόδον γεωργικὸν πληθυσμὸν τῆς τε ἡμετέρας ἐπαρχίας καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ οἰκονομικοῦ κλίματος ὀρθοδόξων ἐπαρχιῶν διερωτῶμεν αὐτὸν :

Θὰ ἀδικήσωμεν ἂνὰ γε ἑαυτοὺς καὶ τὴν νοημοσύνην των οἱ γεωργοὶ μας μὴ σπεύδοντες νὰ ἀποστείλωσι τὰ τέκνα των εἰς τὴν σχολὴν ἡμῶν ταύτην πρὸς ἴδρυσιν τῆς ὁποίας τόσους ἠγνολήσαμεν κόπους καὶ τόσας ὑφιστάμεθα δαπάνας :

Ναπολέων ὁ μέγας κατὰ τὴν ἔμφυτον εἰς τοὺς μετὰ τοὺς ἄνδρας ὑπέρτερον διανοήμονα διεκίρριζε τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν : ὅτε μοι γεωργῶν δυναίμενον νὰ παράγῃ ἕνα μόνον κόκκον σίτου περισσύτερον ἐν ἑκάστῃ στήχῳ καὶ θὰ καταστήσῃ τὴν Γαλλίαν ἀκμαίαν, πλουσίαν καὶ τῷ

μεθα νὰ ἐπιμιεν, περμιμένῃς ὑμῖν ταύτης εὐλογίας· σπεύσατε καὶ πυκνίσατε τὰς τάξεις τῆς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἐλευθέρων συνταγματικῶν μας θεσμῶν ἰδρυθείσης ἐν τῇ κοιτῆδι ταύτῃ τῶν ἐλευθεριῶν, τῇ μακεδονικῇ γῆ, πρῶτης Γεωργικῆς μας Ἑλληνικῆς Σχολῆς δωροφορούσης ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης κατὰ τὸ γνωστὸν σοφὸν λόγιον «ὅταν ἡ γῆ παράγῃ πολὺν σίτον ὀρύονται οἱ δαίμονες», διότι κερχορτασμένος καὶ πεπλησμένος τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς ὁ ἀνῆρπος ὄχι μόνον δὲν κακοურγεί ἀλλὰ καὶ ἀποβαίνει τύπος ἐναρέτου καὶ προοδευτικοῦ λαοῦ.

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἴη μετὰ τῶν ποθοῦντων τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀγροτικοῦ μας πληθυσμοῦ καὶ τὴν πρόδον τῆς πατρίδος.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας ἐν μηνί Μαΐῳ τοῦ 1909 ἔτους.

† Ο ΔΡΑΜΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ†

Σκοπὸς τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς.

Ἡ Γεωργικὴ Σχολὴ σκοπεῖ, ὡπως καταστήσῃ ἰκανοὺς τοὺς μέλλοντας κτηματίας, ἐνοικιαστὰς ἢ ἐπιστάτας κτημάτων διὰ θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας, ὄχι μόνον νὰ ἐκμεταλλεύωνται τὰ κτήματα, ἀλλὰ καὶ νὰ παρακολουθῶσι καὶ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὰς ἐν τῇ Γεωργίᾳ γινόμενὰς προσόδους.

Ἡ φοίτησις εἶνε διετής [ἤτοι 4 ἐξάμηναι].

Ὅς καθιερῆται ἐν τῇ σχολῇ χρησιμεύουσι τὸ γε νῦν δύο ἐπιστήμονες Γραιπὸνοι ἀμφοτέρωτεροι τελειόφοιτοι ἐυρωπαϊκῶν σχολῶν.

Τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων εἶνε τὸ ἑξῆς.

Ἰον Ἑξάμηνων

Α) Γενικὴ Γεωργία [κζθρη. 1. Χρηστάκης]

- 1) Εἰσαγωγή εἰς τὴν γενικὴν Γεωργίαν. 2) Σκοπὸς τῆς Γεωργίας. 3) Διαφορὰ τῆς ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας ἀπὸ τῆς πρακτικῆς τούτης. 4) Περὶ καλλιεργησίων γαιῶν. 5) Προπαρασκευαστικὰ ἔργασια. 6) Ἄριστος. 7) Συνθήκαι καλῆς ἀρόταως καὶ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τῆς παραγωγῆς. 8) Περὶ διαφόρων τρόπων καλλιέργειας. 9) Περὶ ὀρότου.

Γ' Ζωολογία. [καθ'η. 1. Χριστέακας]
 α) Γενική Ζωολογία
 β) Ειδική Ζωολογία.
 γ) Σ κύληρες, άρθρόποδα, σπονδυλωτά ιχθύς, έρπετά-
 βατραχοειδή, πτηνά και μαστοφόρα]

Δ Χημεία άνόργανος. [καθ'η. 'Αλ. Γ'αζ'ζε]

1) 'Οξυγόνον. 2) 'Υδρογόνον. 3) Φυσικαί ιδιότητες των άέριων. 4) 'Οξείδια του ύδρογόνου. 5) 'Αζωτον. 6) 'Η άτμόσφαιρα. 7) 'Ενώσεις άζώτου μετ' όξυγόνον. 8) 'Ανθραξ. 9) 'Ανθραξ και ύδροτόνον. 10) 'Ανθραξ και άζωτον. 11) Χλώριον. 12) Βρώμιον, 13) 'Ιώδιον. 14) Φόβριον. 15) Θείον. 16) Σελήνιον. 17) Τελλούριον. 18) Πυρίτιον. 19) Βόριον. 20) Φωσφόρον, 21) 'Αρσενικόν. 22) 'Ατομιον και μόριον. 23) Χημικόν σθένος των στοιχείων. 24) Σύνθετοι ρίζαι. 25) Περὶ μετ'άλλων.

Εον 'Εξάμηνον

Α] Γενικά Γεωγία (καθ'η. Α. Γ'αζ'ζε)

1) Σχέσις κλίματος μετ' τής γεωργίας. 2) 'Ατμοσφαιρική μεταβολαί. 3) 'Ο άτμοσφαιρικός όθρη. 4) Οί άνεμοι. 5) 'Η θερμοκρασία. 6) 'Η ύγρασία κλπ. 7) Περὶ ύδατος. 8) Περὶ δρόσου. 9) Περὶ πάχνης. 10) Περὶ βροχής και άποτελεσμάτων αυτής. 11) Περὶ χιόνος, έπορίσεως αυτής έπι τής γής και τής βλαστήσεως. 12) Περὶ παγετών. 13) Περὶ τεχνητών νεφών. 14) 'Επίδησις θερμοκρασίας έπι τής ποιότητος των γεωργικών προιοντών. 15) 'Εξέτασις των περιστασεων, αιτινας έπίδρυσιν έπι τής μεταβολής του κλίματος. 16) Το φώς, αι άστροπαί, τα ηλεκτρικά φαινόμενα κλπ

10) 'Ονοματολογία άρότρου. 11) Διάφοροι τύποι άρότρων. 12) Πλεονεκτήματα νέων άρότρων. 13) 'Εποχή άρόσεως. 14) Περὶ νεατής. 15) Περὶ σβερνίσματος και κολινδρίσματος των γαιών. 16) Ποίος ό σκοπός αυτών και ποία άί συνθήκη τής καλής αυτών έκτελέσεως. 17) Γενικά τινα περὶ των διαφόρων τύπων σβάρνης και κολινδρου. 18) Περὶ των διαφόρων τρόπων του πολλαπλασιασμού των φυτών. 19) Ειδική εξέτασις του σπόρου. 20) Περιποιήσις σπόρου προ τής σποράς. 21) 'Εποχή σποράς. 22) Διάφοροι τρόποι σποράς. 23) Σύγκρισις αυτών. 24) Περὶ σπορέων. 25) Περιποιήσις των φυτών κατά την άνάπτυξιν άραιώματα, σκαλίσματα, ξέβοτανίσματα. 26) Μέτρα κατά των ζιζανίων. 27) Συγκομιδή και διατήρησις των προιοντών. 28) Περιπτώσεις αναβάλλουσαι την στιγμήν του θερισμού. 29) 'Ερταλεία θερισμού. 30) Συγκομιδή φορβής. 31) Μηχανήματα δια την άποξήρανσιν του χόρτου. 32) Συγκομιδή στηρών. 33) Διάφοροι μέθοδοι συγκομιδής. 34) 'Αλωνισμός. 35) διάφοροι μέθοδοι άλωνισμού. 36) Διατήρησις σπόρων.

Πρακτικά. 1) 'Ασκήσεις δια των νέων άρότρων, δια του κολινδρου, σβάρνης, σπορέων, ίπποσκαλιστηρίων. 2) 'Αροσις δι' ίππων και βοών.

Β' Βοτανική [καθ'η. 'Αλ. Γ'αζ'ζε]

1) Διάφορα όργανα του φυτού: ήτοι: περὶ ρίζης, κορμού και φύλλου. 2) Περὶ άνθους. 3) Περὶ καρπού και περὶ κατατάξεως των καρπών. 4) Κατάταξις των φυτών. 5) Διδασκαλία των επομένων οικογενειών. α) Γυμνοσπέρμων, β) Μονοκωτιληδώνων. γ) Δικοτυληδώνων. δ) 'Ακοτυληδώνων ε) Γενικά περὶ τροπικών φυτών. στ.) Πρακτικά άσκήσεις έπι του μικροσκοπίου.

17) Ειδική μελέτη της καλλιερσίμου έπιφανείας. 18) Συστατικά έδαφους. 19) Φυσικαί και χημικαί ιδιότητες έδαφους. 20) Περί ύπεδάφους. 21 Κατάταξις έδαφών. 22) Περί άμμών, άρτιλλωδών κλπ. έδαφών. 23) βελτίωσις των ύγρών γαιών. 24) Αποξείρανσις τέλματωδών γαιών. 25) Περί ύγρων λιπασμάτων. 26) Περί άνωρωπίνων λιπασμάτων. 28) Περί συμπληρωματικών λιπασμάτων. 29) Περί χημικών λιπασμάτων. 30) Έμπορική αξία χημικών λιπασμάτων. 31) Κατάλληλος έποχή διά την διά χημικών λιπασμάτων λίπανσιν. 32) Έπερφοσφορούχα λιπάσματα. 33) Φωσφορούχα, Άζωτούχα, Καλιούχα κλπ. 34) Περί κοπρ-στωρού.

Β') Βοτανική [καθ.γ. Α. Γαζζίς].

α). 1) Άνατομία του φυτού. 2) Περί κυττάρων. 3) Περί πρωτοπλάσματος. 4) Περί πυρήνος των κυττάρων. 5) Έγμιν κυττάρων. 6) Γένεσις κυττάρων. 7) Τύποι κυττάρων. β) Έστολογία: 1) Περί βασικού ιστού. 2) Περί ιστών δέρματος. 3) Περί στομικών ιστών. 4) Βλαστικών όργάνων άνατομία. 5) Άνατομία ριζής, στελέχους, φύλλου. 6) Είδη ιστών. 7) Περί χημικής συνόδεσις των φυτών. 8) Τροφαί των φυτών. 9) Χημικά μεταμορφώσεις έν τω φυτώ. 10) Περί αύξήσεως. 11) Έπίδρασις του φωτός και της θερμότητος επί της βλαστήσεως. 12) Κίνησις πρωτοπλάσματος. 13) Κινήσις κατά την αύξισιν. 14) Άσκήσεις επί του μικροσκοπίου.

Γ') Έντομολογία [καθ.γ. Α. Γαζζίς].

1) Ειδική μελέτη των έντόμων. 1) Βλαπτικά διά την Γεωργίαν έντομα. 3) Μέτρα καταπολεμήσεως των βλαπτικών έντόμων. 4) Πολλαπλασιασμός και υπερέασις των ύπερλίμων διά την γεωργίαν έντόμων.

Δ') Μετεωρολογία. [καθ.γ. Ή. Χρηστάκης].

1) Γένη μελισσών, 2) Όρτανισμός. 3) Κυψέλαί και λοιπά έργαλεία χρήσιμα έν τῷ μελισσοκομίῳ. 4) Προϊόντα. 5) Συτκομιή. 6) Χρησιμοποίησις. 7) Άσθένεια. 8) Έχθροί.

Ε) Κτηνοτροφική [καθ.γ. Α. Γαζζίς].

Περί καλλιερθείς όλων των λαχανικών και περί των άσθενειών αυτών.

Πρακτικά άσκήσεις έν τῷ κήπῳ τῆς Σχολῆς.

Βον Έξάμηνον

Α) Ειδική Γεωργία [καθ.γ. Α. Γαζζίς].

1) Περί σιτηρών. 2) Γενικοί χαρακτηρισμοί αυτών. 3) Αεπτομερής μελέτη τῆς καλλιερθείς του σίτου, τῆς κριθῆς, τῆς βρώμης, του άραβόσιτου, του σίργου, του σμιγτού, τῆς όρύζης ἤτοι α) περί κλίματος. β) Περί τῆς φύσεως του έδαφους. γ) Περί των διαφόρων παραλλαγών. δ) Περί των λιπασμάτων και ε) Περί τῆς θέσεως αυτών έν τῷ άμωσι-σπαρῷ. 4) Παρασκευή του έδαφους. 5) Έ σπορά. 6) Περι-ποιήσεις κατά την βλάστισιν. 7) Διάφοροι άσθένεια. 8) Περί άνόησεως και γονιμοποιήσεως. 9) Έ συγκομιδή. 10) Έ άπόδοσις. 11) Έ άποθήκευσις. 12) Περί ύσπριοειδών. 13) Καλλιέργεια φασόλου, έρεβίνθου, φακής κλπ. 14) Περί φυτών καλλιερτρομένων διά τῆς έδωδῆμουσ αυτών ριζας. 15) Περί βομηχανικών φυτών ἤτοι περί βάμβακος, κανά-βευς, λίνου, σιρσίμου κλπ.

Βιολογική άσκήσεις [καθ.γ. Ή. Χρηστάκης].

Άσκήσεις καθ' όλην την έποχήν των γεωργικών έργα-σιών εις τους άγρούς τῆς Σχολῆς.

διά μοσχευμάτων, διά παραφυάδων, δι' ξεογκωμάτων, διά πεπαιωμένου κορμού και δι' ἀριελαίας. 8) Περί σπορίων και περί φυτωρίων. 9) Ἐμβολιασμός τῆς ἐλαίας. 10) Ἐνοφθαλμισμός. 11) Αὐλοειδῆς ἐμβολιασμός. 12) Πλακίτης ἐμβολιασμός. 13) Στεφανίτης ἐμβολιασμός. 14) Ἐγκεντρισμός ἀπλοῦς. 15) Ἐγκεντρισμός διά βραχείας σχισμῆς κτλ. 16) Περιποιήσεις φυτῶν ἐν τῷ σπορείῳ. 17) Περιποιήσεις φυτῶν ἐν τῷ φυτωρίῳ. 18) Μεταφύτευσις φυτῶν εἰς τὴν ὀριστικὴν τῶν θέσιν. 19) Διάφορα εἶδη κλαδεύματος. 20) Ἐποχὴ κλαδεύματος. 21) Παθολογία τῆς ἐλαίας. 22) Κατεργασία τοῦ ἔλαοκάρπου. 23) Ἀσθένεια ἐλαίου. 24) Ἀσκήσεις πρακτικάι.

Εὔ) Ἀμπελοφυγία [καθ'η. Α. Γαζής]

Κλίμας.— Ἐδαφος.— Ἐκθεσις καὶ κλίσις τοῦ ἐδάφους. Περί πολλαπλασιασμοῦ τῆς ἀμπέλου, — διά σπόρου, — διά μοσχευμάτων, — διά καταβολῶν. — Διάφορα εἶδη ἐμβολιασμοῦ τῆς ἀμπέλου. — Περί σπορείων. — Περί φυτωρίων. — Περιποιήσεις ἐν τῷ σπορείῳ.—Περιποιήσεις ἐν τῷ φυτωρίῳ. — Μεταφύτευσις εἰς τὴν ὀριστικὴν τῶν θέσιν. — Περί κλαδεύματος.—Περί πάχνης.—Περί χαλιῶν. — Περί ἀμειρικανικῶν κλιμάτων. — Ἀπαντα τὰ βλαπτικά ἔντομα τῆς ἀμπέλου.—Παθολογία τῆς ἀμπέλου.

Περονόσπορος.— Ὠίδιον. — Ἄνθραξ ἢ Φυματίωσις. — Χλωρίωσις.— Ἀνοβοξία.— Ἐρίνωσις.— Λευκὴ σήψις.— Φυλλόξηρα κτλ. Μέτρα προληπτικά. Μέτρα καταπολεμήσεως. Κατεργασία τῆς διαφυγῆς. Τὰς διαφόρους ἀσθενείας τοῦ οἴνου. Τὴν θεραπείαν αὐτῶν. Πρακτικά ἀσκήσεις.

ΣΤ') Γενικά οἰκονομικά [καθ'η. Ι. Χρηστάκης]

1) Γενικά περί γεωργικῆς οἰκονομίας. 2) Ὀρισμός. 3)

Β') Ζωοτεχνία [καθ'η. Ι. Χρηστάκης].

α') Στοιχεῖα ἀντικειμένου τῶν ζώων.

β') Στοιχεῖα φυσιολογίας τῶν ζώων.

γ') Γενικὴ ζωοτεχνία. 1) Περί κληρονομικότητος καὶ ἀναπαγωγῆς. 2) Ἐκλογὴ γενεῶν. 3) Ἐκλογὴ ἐπιβητήρων. 4) Περί ὑγιεινῆς τῶν ζώων. 5) Ζωοτεχνικὰ ἐπιχειρήσεις. 6) Περί ἵππου. 7) Διάγνωσις τῆς ἡλικίας τοῦ ἵππου. 8) Διάγνωσις τῆς γενεῆς τοῦ ἵππου. 9) Ὀνοματολογία τοῦ ἵππου. 10) Ἐμπορικὴ ἀξία τοῦ ἵππου. 11) Ἀσθένεια τοῦ ἵππου. 12) Ἐπιδείξεις εἰς τοὺς σταύλους τῆς Σχολῆς.

Γ') Δεδροκομῖα [καθ'η. Α. Γαζής].

1) Γενικαὶ θεωρίαι. 2) Διευθετήσεις ὄπωροφόρων κήπων. 3) Σύνθεσις καὶ ἀρμογὴ τοῦ φυτοῦ. 4) Ἀνατομία, ὀργανογραφία καὶ φυσιολογία τοῦ φυτοῦ. 5) Πολλαπλασιασμός καρποφόρων δένδρων. 6) Καλλιέργεια μηλέας, δαμασκηνίας, βερυκοκέας, ἀπιδίας, κερασίας κτλ. 7) Διάφορα σχήματα κλαδευμάτων. 8) Ἐντομα καὶ ζῦα βλαπτικά εἰς τὰ καρποφόρα δένδρα. 9) Ἐντομα ὑφέλιμα εἰς τὰ καρποφόρα δένδρα. 10) Ἀσθένεια τῶν καρποφόρων δένδρων. 11) Κρυποτομικαὶ καὶ φυσιολογικαὶ ἀσθένεια. 12) Συλλογὴ καρπῶν. 13) Διατήρησις. 14) Ἐμπόριον.

Στοιχεῖα οὐδονομίας (ἐκδόρμαι εἰς τὰ περίξ δάση)

Δ') Ἐλαιονομῖα καὶ ἐλαιωκομῖα [καθ'η. Α. Γαζής].

1) Ἱστορία τῆς ἐλαίας. 2) Βοτανικοὶ χαρακτήρες. 3) Κλίμα. 4) Ἐδαφος. 5) Περί λιπασμοῦ τῆς ἐλαίας. 6) Περί πολλαπλασιασμοῦ τῆς ἐλαίας. 7) Πολλαπλασιασμός διά σπόρου,

Β') Γεωργική χημεία. [αθην. 'Α. Γαζίζε]

Τὰ κυριώτερα ἐκ τῆς γεωργικῆς χημείας. ἰδίως δὲ τὸ περὶ διατροφῆς τῶν ζώων κεφάλαιον.

Γ') Γαλακτοκομία, Τυροκομία, Βουτυροκομία.

[αθην. 'Α. Γαζίζε]

1) Σύνθεσις γάλακτος. 2) Μεταφορά γάλακτος. 3) Κατασκευὴ βουτύρου. 4) Αποκορύφωσις φυσική. 5) Ἀποκορύφωσις μηχανική. 6) Δαρρὸς γάλακτος. 7) Πλύσις βουτύρου, ἀλάτισμα, διατήρησις, ἀπόποσις. 8) Ἐκτίμησις ἀξίας τοῦ γάλακτος. 9) Τυροκομία. 10) Ἡ πιτῶα. 11) Χρωματισμὸς τυροῦ, ἀλάτισμα, ζύμωσις. 12) Ἀσθένεια τυροῦ. 13) Διάφοροι τύποι τυριῶν. 14. Εἰδικὰ κατασκευαί. 15) Πρακτικαὶ ἀσκήσεις.

Δ') Σηροστροφία. [αθην. 'Α. Γαζίζε]

1) Ἐκλογὴ τοῦ σπόρου. 2) Μικροσκοπήσις τοῦ σπόρου. 3) Διαχειρίμανσις τοῦ σπόρου. 4) Περὶ ἐκκολαπτηρίου. 5) Περὶ θερμομέτρου. 6) Περὶ ὕγραυμένου. 7) Ἐκλογὴ καταλλήλου μέρους διὰ Σηροστροφείον. 8) Περὶ ἀπολυμάνσεως τοῦ Σηροστροφείου. 9) Περὶ τῶν διαφόρων ἐργασιῶν τοῦ Σηροστροφείου. 10) Ἀνοιγμα σπόρου 11) Διατροφὴ τοῦ μεταεσκόκλητος. 12 Ἠλικία μεταεσκόκλητος, ὕπνοι αὐτοῦ. 13) Τὸ ἀραιώμα. 14) Θερμοκρασία τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ διατηρῶν ἐν τῷ Σηροστροφείῳ. 15) Τὸ κλάδωμα. 16) Περὶ βομβυκίου. 17) Ἐμπορική ἀξία βομβυκίων. 18) Περὶ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ μεταεσκόκλητος. 19) Περὶ ἰκτέρου. 20) Περὶ πιπερίτιδος. 21) Περὶ μαλακύνσεως καὶ λοιπῶν συνήθων ἀσθενειῶν. 22) Μικροσκοπικαὶ ἀσκήσεις. 23) Πρακτικαὶ ἀσκήσεις ἐν τῷ σηροστροφείῳ. 24) Καλλιέργεια τῆς μωμείας.

Εἰσαγωγή. 4) Ἡ γῆ. 5) Ἐκτίμησις κτημάτων. 6) Οἰκονομικὴ βελτιώσις κτημάτων. 7) Κεφάλαιον. 8) Πλουτοφόροι παράγοντες. 9) Ἡ ἐργασία. 10) Περὶ προσόντων ἀγρονομῶν. 11) Τρόποι ἐκμεταλλεύσεως τοῦ κτημάτος. 12) Ἐκμετάλλευσις τοῦ κτημάτος διὰ διευθυντοῦ. 13) Ἐκμετάλλευσις διὰ μισθώσεως. 14) Μορτή. 15) Γεώργιον. 16) Περὶ κτημάτος. 17) Εἰδικὰ συνῆθκα. 18 Οἰκονομικὴ ἔφοσις τοῦ ζητήματος τῆς τῆς ἀξίας ἐνὸς κτημάτος. 19) Λόγιοι κλιματολογικαί. 20) Τὰ γεωργικὰ ἐδάφη. 21) Ἐμπορική αἰώνια ἀξία. 22) Ἐκτίμησις κτημάτων, τῶν ξέσδιων καὶ προϊόντων (ἐσόδων). 23) Κινητήριον δυνάμεις τῆς ἐργασίας. 24) Σχέσις ἡμερῶν ἐργασίας καὶ ἀναπαύσεως. 25) Ποσότης τῆς ἡμερησίας ἐργασίας. 26) Ἡ διὰ τῶν χερῶν ἐργασία. [ἐργάται].

Ζ') Ἀναλυτικὴ χημεία (αθην. Α. Γαζίζε)

1) Ποιοτικὰ καὶ ποσοτικὰ ἀναλύσεις. 2) Ἀναλύσεις ξυαφῶν καὶ διαφόρων γεωργικῶν προϊόντων ἴστω γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου, ἐλαίου, οἴνου κτλ.

Ιον Ἰξόζυμνον

Α' Εἰδικὴ Γεωργία (αθην. I. Χρηστάκης)

1) Καλλιέργεια ὄπιοι. 2) Εἰδικὴ μελέτη περὶ κηποῦ. 3) Σπορά. 4 Καλλιερητικὰ φροντίδες καὶ περιποιήσεις. 5) Σηροκομική. 6) Ἀποθήκευσις. 7) Περὶ τῶν διαφόρων κρυπτοερμηκῶν ἀσθενειῶν τοῦ κηποῦ. 14.) Ὁ τουρκικὸς κηπὸς ἐν τῷ ζηπορῳ. 15) Περὶ χορτοφόρων φυτῶν. 16) Περὶ φισικῶν καὶ τεχνητῶν λαμπῶν. 17) Ἀσκήσεις πρακτικαί.

Ε') Γεωργική Λογιστική [καθ.γ. Ή. Χρηστάκης]

- 1) Καταστιχογραφία. 2) Μέθοδος έτησιων άπογραφών.
3) Άπλογραφία. 4) Στοιχεία διπλογραφίας.

ΣΤ') Παθολογία των ζυτών. [καθ.γ. Ή. Χρηστάκης]

- 1) 'Ασθένεια προερχόμενη εκ του έδάφους. 2) 'Ασθένεια προερχόμενη εκ τής κακής συνθέσεως του έδάφους.
3) Βλαπτικά άτιμοσφαιρικά έπιρράσεις. 4) Πληγία. 5) Περὶ παρασίτων [φανεροτάμων και κρυπτογάμων]. 6) 'Ασκήσεις επί μικροσκοπίου.

Ζ') Ζωονοχηνία. [καθ.γ. Ή. Χρηστάκης]

- 1) Περὶ βοός. 2) 'Ηλικία. 3) Περὶ άροτήρων βοών.
4) Περὶ παχύνσεως των βοών. 5) Εμπορική άξία βοός.
6) 'Αγελός. 7) Τά έξωτερικά γνωρίσματα τής καλής γαλακτοπαραγωγού αγελάδος. 8) 'Ηλικία αυτής. 9) Περὶ αναπαραγωγής. 10) Διάφοροι γενεαί των βοών. 11) 'Ασθένεια βοών και αγελάδων. 12) Περὶ αίμων και προβάτων. 13) Τό περὶ έριων κεφάλαιον. 14) 'Ασθένεια των πομηνίων. 15) Μικτή διαφόρων γενών αίτος και προβάτων. 16) Περὶ χοιροτροφίας. 17) Διατροφή χοίρου. 18) Πάχυνσις. 19) 'Ηλικία χοίρου. 20) 'Ασθένεια. 21) Διάφοροι γενεαί.
'Εν Κορμίστη τῇ 10ῃ Μαΐου 1909.

Οὐ καθήγνηται
Ι. ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ
Α. ΓΑΖΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ

1.— Οί μαθηταί τῆς Σχολῆς εἶνε πάντες έσωτερικοί έχοντες ἠλικίαν άνω των 16 έτων και έβδομισμένοι με ένδεικτικόν τούλάχιστον τῆς Ζ' τάξεως 'Λυκείης.

2.— Προσερχόμενοι οί μαθηταί ὀφείλουνσι να παρουσιάσωσι πιστοποιητικόν πατροῦ, ὅτι εἶνε ὕγιεις και ὄν πάσχουσιν εκ τινος μεταδοτικῆς νοσήματος.

3.— Ο θέλων να φοιτήσῃ εἰς τὴν Γεωργικὴν Σχολὴν δέον προηγουμένως να δηλώσῃ τούτο δι' αίτήσεώς του εἰς τὴν Ήραν Μητρόπολιν Δρῆμας.

4.— Τὰ εἴτησια τροφεία και διδάκτρα εκάστου μαθητοῦ ὀρίζονται εἰς ὀκτώ λίρας Τουρκίας διὰ τούς εκ των μακεδονικῶν ἐπαρχιῶν προσερχόμενους μαθητάς και εἰς δώδεκα (12) λίρας ὀιὰ τούς εξ άλλων τού ὀικουμενικοῦ θρόνου ἐπαρχιῶν καταβάλλονται δὲ ταῦτα εἰς δύο ὀόσεις, ἥτοι τὴν πρώτην, ἅμα τῇ ἐγγραφῇ, και τὴν δεύτεραν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τού ὀξαιμένου ἐπὶ ἀποδείξει ὕπογεγραμμένη ἐπὶ τῆς Διευθύνσεως. Ἐκτός των διδάκτρων καταβάτεθαι ὀ μὴ ὀητῆς ἅπαξ διὰ παντός δύο λίρας Τουρκίας διὰ τὰ πρόχειρα και ἀναγκαῖα ἐγκαλεῖν, ἅτινα ἀπερχόμενος τῆς Σχολῆς θὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ.

5.— Οί προσερχόμενοι μαθηταί μολις ἐγγραφῶσιν εἰς τὸ μαθητολόγιον τῆς Σχολῆς ὕποκεινται εἰς

ρουσι μεθ' ἑαυτῶν τὰ ἀναγκασιούνα ἐνδύματα καὶ ἀσπρόρουχα, ἐξήπλωμα καὶ στρωμινὴν, ἔν κιδώτιον μετὰ κλειδίον, σινδόνας καὶ τινα ἄλλα ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Ἐξωτερικὴν δὲ θὰ φέρωσι πάντες στολὴν ὁμοίωσθον μετὰ διακριτικῶν σημείων τῆς Σχολῆς.

12.—Ἡ συντήρησις καὶ τὸ πλῆθυσον τῶν ἐνδυμάτων τῶν μαθητῶν, ἡ νοσηλεία καὶ τὰ φάρμακα γίνονται δαπάνη τῆς Σχολῆς. Ἰδιαιτεροὺς ἱατροὺς ἐπισκεπτεται τὴν Σχολὴν δις καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ περισσοτέρας φορές.

13.—Οἱ ἀσθενούντες ὀδηγοῦνται εἰς ἰδιαιτεροὺς δωμάτιον, ἔνθα παρέχεται αὐτοῖς κατάλληλος περίποισις καὶ ἰδιαίτερα τροφή κατὰ τὴν ὑπό τοῦ ἱατροῦ ὀριζομένην δίαιταν.

14.—Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα ὡς καὶ τοῦ τριακονθήμερου χρονικοῦ διαστήματος τῶν διακοπῶν τῶν μαθημάτων παρέχεται ἡ ἀδεία τοῖς βουλομένοις τῶν μαθητῶν κατ' αἴτησιν τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων τῶν νὰ μεταδαιώσιν εἰς τὰς πατριδας τῶν διαμένοντες ἐνεὶ μέχρι τῆς ἐκ νέου ἐπαναλήψεως τῶν μαθημάτων.

15.—Πάντες ἂν γένει οἱ μαθηταὶ μνηδὸς ἐξαιρουμένην ἐνε ἴσοι ἀνέναντι τῶν νόμων τῆς Σχολῆς.

16.—Οἱ μαθηταὶ πληρώνουσι τὴν προσήκουσαν ἀποζημιώσιν διὰ πᾶσαν βλάβην ἢν ἴδμελον ἐπιφέρει εἰς ἐπιπλὴ ἢ ὀλιώποτε πρᾶγματι τῆς Σχολῆς.

17.—Οὐδὲν μαθητῆ ἐπιτρέπεται ἡ ἐκ τῆς Σχολῆς ἐξόδος ἀνεὶ τῆς ἀδείας τοῦ διευθυντοῦ. Ἐν ἀνάγκῃ κατ' αἴτησιν τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων τῶν μαθητῶν παρέχεται ἀδεία, ἔνθα ὁ διευθυντὴς κρίνει τοῦτο εὐλόγον.

τὸν κανονισμὸν αὐτῆς, ὃν ὀφείλουσι πάντες νὰ τηρῶσιν αὐστηρῶς καὶ σέβωνται.

6.—Δι' ἑκάστον μαθητὴν ὀρίζεται θέσις ἐν τοῖς κοιτώσιν, ἀπαγορεύεται δὲ ρητῶς ἡ ἐναλλάξ ἀλλαγὴ αὐτῆς.

7.—Ἡ ἔγερσις τῶν μαθητῶν ἐκ τοῦ ὕπνου τὴν πρωΐαν γίνεται κατὰ τὴν ἐν τῷ ὄρωλογίῳ ὀρισμένην ὥραν ἅμα τῆ κρούσει τοῦ κώδωνος. Καθ' ἑκάστην πρωΐαν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ὕπνου ἔγερσιν τῶν μαθητῶν καταγίνονται ἐν τῷ μελετητηρίῳ, μετὰ τὴν ἑωθινὰν τῶν προσευχῶν καὶ τὸ εὐλογιμένον πρόγευμα εἰς τὴν μελέτην τῶν μαθημάτων ἀφορῶδες, αὐστηρῶς ἀπαγορευομένων τὸ ἐγείρεσθαι ἀνεὶ λόγου ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν. Οἱ μὴ προσερχόμενοι ἐγκαιρῶς μαθηταὶ εἰς τὸ σπουδαστήριον τιμορροῦνται ἀναλόγως.

8.—Εἰς οὐδένα μαθητὴν ἐπιτρέπεται ἡ ἐν τῷ κοιτῶνι διαμονὴ κατὰ τὴν ἡμέραν· εἰμὴ ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ καὶ ἀδείᾳ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς.

9.—Τὴν ἡν ὑπερινῶν ὥραν μεταδιδόνουσιν οἱ μαθηταὶ εἰς τὸν κοιτῶνα ἀφορῶδες καὶ κοσμίως, ἔνθα μετὰ προηγουμένην προσευχὴν κατακλίνονται ἄπαντες. Ἄπαρεῦόντων αὐστηρῶς αἱ φωνασκίαι, αἱ συζητήσεις καὶ αἱ φλυαρίαι ἐντὸς τῶν κοιτῶνων.

10.—Ἐκαστὸν πρόσκοπος εἰς τὸ μελετητήριον, τὸ πρόγευμα καὶ τὰς παραδούσεις γίνεται διὰ τῆς κρούσεως τοῦ κώδωνος· μετὰ παρέλευσιν δὲ πέντε λεπτῶν τῆς ὥρας ὀφείλουσι πάντες νὰ προσέρχωνται μὴ ἐπιτρεπομένου νὰ διαταραχθῇ ἡ ἡσυχία καὶ τάξις ἐκ τῆς βραδείας προσελεύσεώς τινος, ἵτις θὰ σημειῖται ὡς ἀπουσία.

11.—Οἱ μαθηταὶ ἐρχόμενοι εἰς τὴν σχολὴν φέ-

18.—'Απαγορεύεται τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ βαρεῖα ποινῇ τὸ ἀναστρέφειν καὶ συνδιαλέγεσθαι μετὰ τῶν ὑπερτῶν καὶ τὸ προμυθεύεσθαι δι' αὐτῶν, ὅ,τι δὴ ποτε ἀνευ τῆς ἀδείας τοῦ διευθυντοῦ. Αὐστηριῶς δὲ τιμωρεῖται τὸ κἀνισμία καὶ ἡ χρῆσις οἰονομηματωδῶν ποτῶν.

19.—Οἱ μαθηταὶ δικαιοῦνται ν' ἀλληλογραφῶσι μόνον μετὰ τῶν γονέων καὶ κλυεμένων των. Ἐναλαμδάνει δὲ ἡ διευθυνσις ν' ἀποστέλλῃ τὰς ἐπιστολάς τῶν μαθητῶν, πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτῶν.

20.—'Απαγορεύεται αὐστηριῶς τοῖς μαθηταῖς νὰ κόπτωσιν ἐκ τοῦ κήπου, ὅ,τι ὀπίποτε λαθροφαιγίας ἐνεκεν· ὅστις δὲ τῶν μαθητῶν φωραθῆ κόπτων ὑποδάλ-λεται εἰς πρόστιμον 20 γροσίων.

21.—Ἡ τροφὴ τῶν μαθητῶν ἐν τῇ Σχολῇ εἶνε καθαρὰ, ἐλεγκτὴ καὶ ἀφθονος διδομένη τρις τῆς ἡμέρας ἥτοι τὸ πρόγευμα, τὸ γεῦμα καὶ τὸ δεῖπνον.

22.—Ἡμέραι νηστῆσιμοι εἶνε ἡ Νηστεία τῶν Χριστογεννῶν, τοῦ Πάσχα, τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς Κοιμησίως τῆς Θεοτόκου, ὡς καὶ ἡ Τετάρτη καὶ Παρασκευή ἐκάστης ἐβδομίδος.

23.—Τὸ σχολικὸν ἔτος ἄρχεται τὴν 15ην Ἰουλίου καὶ λήγει τὴν 15ην Ἀγούστου τοῦ ἐπομένου ἔτους· διακοπαὶ γίνονται κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων τοῦ Πάσχα καὶ ἀπὸ τῆς 15ης Ἀγούστου μέχρι τῆς 15ης Ἰουλίου.

24.—Ἡ θεωρητικὴ διδασκαλία ἄρχεται τὴν 15ην Ἰουλίου καὶ λήγει τὴν 1ην Ἀγούστου. Ἀκολύθως ἐπὶ 15 ἡμέρας οἱ μαθηταὶ προπαισκευαίζονται διὰ τὰς ἐξετάσεις· γίνονται δὲ ἐξετάσεις γραμματικῶν προφορικῶν καὶ πρακτικῶν.

25.—Ἡ ἐφηρμοσμένη διδασκαλία ἄρχεται ἐπίσης ἀπὸ τῆς 15ης Ἰουλίου καὶ διαρκεῖ καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος. Δύνανται ὅστις ὀπίποτε τῶν μαθητῶν θελήσει νὰ μείνῃ κατὰ τὸ διάστημα τῶν διακοπῶν καὶ νὰ παρακολοθήσῃ τὴν πρακτικὴν διδασκαλίαν χωρὶς νὰ πληρώσῃ τι.

26.—Ἄπαντες οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ παρακολουθῶσι τὰς πρακτικὰς ἀσκάσεις καὶ εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ ἀπουσηθῇ αὐτῆς πρὶν ἢ ὁ διδάσκων καθηγητὴς ἢ ὁ ἐργοδότης δώσει τὸ σύνθημα.

27.—Κατὰ τὰς ὥρας τῶν ἐργατικῶν ἀσκήσεων ἀπαγορεύονται ρητῶς εἰς τοὺς μαθητὰς αἱ συζητήσεις.

28.—Ἡ διαγωγὴ τῶν μαθητῶν ἐν τῷ ἐστιατορίῳ δέον νὰ εἶνε κοσμιωτάτη· ἀπαγορεύεται αὐτηρότατα ἡ εἰσοδος τῶν μαθητῶν ἐν τῷ μαγειρείῳ, ἢ ταῖς κατοικίαις τοῦ ὑπερηκειοῦ.

29.—Ἐλεγχος τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιδόσεως ἐκάστου μαθητοῦ εἰς τὰ διδασκόμενα καὶ βιβλιολογία εἰς τὴν διαγωγὴν αὐτῶν τηρεῖται αὐστηριῶς παρ' ἐκάστου μαθητοῦ.

30.—Μαθητὴς εἰς δύο ἐξάμνηνα μένον ἀπρόβιδαστος καὶ μὴ παρέχων ἐλπίδας προκοπῆς, ἢ χρωαίων εἰς τὴν ἦσθ καὶ ἐπανειλημμένως νουθετηθεὶς καὶ μείνας ἀδιόρθωτος, ἀποβάλλεται τῆς σχολῆς.

31.—Αἱ χεῖρῃ ἐπιστημονικῶν καὶ παιδευτικῶν λόγων ἐκδρομαὶ ἐπὶ τοῦ γειτονικοῦ Παγγαίου ὄρους εἶσιν ὑποχρεωτικαὶ δι' ἅπαντας τοὺς μαθητὰς.

32.—Οἱ μαθηταὶ ἀποφοιτῶντες τῆς Σχολῆς λαμβάνουσι δίπλωμα ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν, ἐσφραγισμένον τῇ τῆς Σχολῆς σφραγίδι καὶ ἐπι-

κεκυρωμένον ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως Δράμας. Δι' αὐ-
τοῦ δὲ θὰ διηλωταί ὅτι κέκτινται τὴν ἱκανότητα πρὸς
ἀνωτέρας γεωργικᾶς ἐπιστημονικᾶς σπουδᾶς, πρὸς
ἐπιστάσιαν καὶ διεύθυνσιν γεωργικῶν ἐπαύλεων καὶ
πρὸς διδασκαλίαν τῶν πρώτων καὶ ἀπαραιτῶν
στοιχείων γεωργικῶν γνώσεων θεωρητικῶν καὶ πρα-
κτικῶν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς Σχολείοις, ὁπόταν, ὡς μετ'
ἐλπίδων χρυστῶν προσδοκῶμεν, λίαν ταχέως τὸ ἡμέ-
τερον ἔθνος στρέψῃ τὴν ἑαυτοῦ προσοχὴν καὶ ἐπὶ
τὴν πρακτικωτέραν καὶ συμφέροντος ταῖς ἐπιτακτικαῖς
ἀνάγκαις τοῦ ἡμετέρου γεωργικοῦ ὡς τὰ πολλὰ πλη-
θυσμοῦ παιδείουσιν.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας· ἐν μηνὶ
Μαίῳ τοῦ 1909.

Ἰδιαίτερον τμήμα καθρῶς πρακτικῶν ἀσκήσεων
ἰδρυθήσεται ἐν τῇ Σχολῇ διὰ τοὺς μὴ εὐμοιρήσαντας
νὰ τύχῃσι καὶ αὐτῆς τῆς πρωτοβαθμίου ἀστικῆς παι-
δείσεως. Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ ἔσονται δεκτοὶ ἀδια-
κρίτως ἄνω τῶν 16 ἔτων ἡλικίας νέοι καὶ ἐξ αὐτῶν
ἐπι τῶν μόνων Νευριαγωγεία ἢ διτάρξια καὶ τριτάρξια
πρωτοβάθμια Σχολεῖα συντηρουσῶν μικρῶν Κοινο-
τήτων. Ἰδιαίτερα διατάξεις θέλουσι κανονίσῃ τῆς
λεπτομερέας τοῦ πρακτικοῦ τῆς Σχολῆς τμήματος,
τοῦ τῶσον ἀπαραιτήτου διὰ τὴν εὐδόκιμον τῆς Σχολῆς
σταδιοδρομίαν.

SUMMARY

Ioannis Th. Bakas, *The Foundation, Organization and Operation of the Eikosiphoinissa Farm School on Mt. Pangaion (1909-1912)*.

After the Turkish constitutional reform of 1908, the national task of finally achieving Greek dominance in Macedonia was pursued along new lines. The new conditions that had been created gave the Greeks an opportunity to achieve dominance through economic progress.

The Farm School was established at a dependency of the Monastery of Eikosiphoinissa outside the village of Krommysta (Kormista) on Mt. Pangaion, an area of approx. 1500 *stremmas* of highly fertile land suitable for the cultivation of cereals, tobacco, industrial crops and pulses. The dependency was very willingly provided by the Monastery of Eikosiphoinissa at the request of the Metropolitan of Drama and Zichna, Chrysostomos Kalaphatis.

For assistance with the foundation of the Farm School and the provision of financial support Metropolitan Chrysostomos turned to the large monasteries on Mount Athos. One of the first to eagerly respond was the Monastery of Xeropotamou.

Kormista was a superb choice of site for the School in that it lay within the Greek-speaking zone of Pangaion, an area that was purely and indisputably Greek. This ensured that the School would be able to function without fear of disruption by Bulgarian raids, movements or revolts.

The property contained buildings that adequately covered all the School's accommodation needs. The monastery also satisfied all the School's educational requirements and provided the means for students to gain practical experience of bee-keeping, poultry-farming, stock-breeding, forestry and fish-farming.

The School's curriculum was published at the Patriarchal Printing-house in 1909 under the title "Curriculum and Regulations of the Eikosiphoinissa Farm School on Mt. Pangaion in the Holy Metropolis of Drama".

The School was to accept boarders and students from villages throughout the region, as well as a number of external students, mainly from peasant families in the neighbouring villages. The school curriculum was organized in such a way as to provide students, within the space of four successive semesters, with all the theoretical and practical knowledge they needed to later

become, as farmers established in their own villages, experts in dairy-farming, sericulture, bee-keeping, arboriculture and, above all, the cultivation of the famous local Zichna tobacco, and to teach the local people the new types of farming with its new techniques.

The date set for the School's inauguration was 1 March 1909. Despite its favourable prospects, however, and the good wishes expressed on all sides for its success, it was apparent from the outset that the School was going to face serious operational problems.

Almost one and a half years after the School commenced its activities, the new Metropolitan of Drama, Agathangelos, requested that state funds be provided to cover its running costs. The Greek Ministry of Foreign Affairs approved an annual allocation of 150 Turkish pounds to ensure the smooth running of the School, recorded in the annual education budget of the Greek consulate at Serres.

The main problem appears to have been the direction and financial management of the School. According to the Greek consul at Serres, the Metropolitan of Drama would interfere in all its financial matters and in practice did the Farm School more harm than good.

In order to avert an unpleasant outcome, and to secure the money to cover the School's debts, a group of financiers from Kavala offered to take over control. According to the consul at Serres, if this plan had been finally accepted, it would have ensured that the School was run smoothly and in a respectable manner.

The Farm School, however, failed to operate in the 1911-1912 school year as well. At the beginning of 1912 it continued to be dogged by problems. Nevertheless, there was still hope that, if the necessary steps were taken, the School would be able to operate during the following school year, 1912-1913. For this purpose the Greek government was to make available the necessary sum from its education budget for the period 1912-1913. Unfortunately, however, and despite the wishes of the Greek Ministry of Foreign Affairs, the Farm School on Mt. Pangaion was unable to function.

In the end, the events and developments of the Balkan wars, including the liberation of the Pangaion region in October 1912, put paid to all the plans for the Farm School. The national benefit to be gained from the operation of the School was lost as a result of the rivalry between the two local centres of power, the Greek consulate and the Metropolis of Drama. Both sides share equal responsibility for this since in quarrelling over who should control and manage the School they let slip such an important opportunity for the Greeks of Eastern Macedonia.